



ULİSA
Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü



ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR (ULİSA) ENSTİTÜSÜ

FİLİSTİN ÇALIŞTAYI

Beklentiler ve Riskler

- Türkiye Perspektifi
- İran Perspektifi
- Çin-Hindistan Perspektifi
- ABD Perspektifi
- Rusya Perspektifi
- Uluslararası Hukuk
- KBRN
- İnsani Yardım
- Göç

31 Ekim 2023 Salı
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
15 Temmuz Şehitleri Yerleşkesi

ÇALIŞTAY RAPORU

ARALIK 2023
ANKARA

ULİSA

FİLİSTİN ÇALIŞTAYI: RİSKLER VE BEKLENTİLER

ÇALIŞTAY RAPORU



Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü

Institute for International Relations and Strategic Research

Raporda belirtilen görüşler çalıştay katılımcılarına aittir ve AYBÜ'nün ya da ULİSA'nın görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

KATILIMCILAR

Çalıştay Başkanı

Doç. Dr. İbrahim Demir
ULİSA Enstitüsü, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

KBRN ve Uluslararası Hukuk

Prof. Dr. Yücel ACER
AYBÜ Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Aytunç ATEŞ
AYBÜ Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi

Haşmet Serdar ÖZDEMİR
TSK Hava Lojistik Komutanlığı

Doç. Dr. Cihat YAYCI
Müstafi Tümamiral

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Kübra ECEMİŞ YILMAZ
AYBÜ Hukuk Fakültesi

ø

İnsani Yardım ve Göç

Av. Hüseyin CEVEN
İHH İnsani Yardım Vakfı

Dr. Selman Salim KESGİN
Türk Kızılay

Dr. Osman TÜRK
Türkiye Diyanet Vakfı

Doç. Dr. Ali Zafer SAĞIROĞLU
AYBÜ İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Kaan SANER
Türk Kızılay

ø

Türkiye, Çin/Hindistan, Rusya, ABD, İran Perspektifleri

Dr. Öğr. Üyesi Seher BULUT
Medipol Üniversitesi, ORSAM

Doç. Dr. İbrahim DEMİR
AYBÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Md. Nazmul ISLAM
AYBÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi

Doç. Dr. M. Hüseyin MERCAN
Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

Doç. Dr. Sevinç ÖZCAN
AYBÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi

Doç. Dr. Bayram SİNKAYA
AYBÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Doç. Dr. İbrahim DEMİR

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

Dr. Öğr. Üyesi Md. Nazmul ISLAM

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

Arş. Gör. Gülşen YILMAZ

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

Arş. Gör. Öznur ALBAYRAK

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

Arş. Gör. Muhammed ORUÇ

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

RAPORTÖRLER

Arş. Gör. Gülşen YILMAZ

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

Arş. Gör. Öznur ALBAYRAK

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

Arş. Gör. Muhammed ORUÇ

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

Didem ASLANTAŞ

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

Hüseyin Serhat SOLMAZ

AYBÜ Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

Önerilen Kaynak Gösterme: Demir, İbrahim, Md. N. İslam, G. Yılmaz, Ö. Albayrak, M. Oruç. (2023). “ULİSA Filistin Çalıştayı Sonuç Raporu”. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü.

İÇİNDEKİLER

KATILIMCILAR	i
YAYINA HAZIRLAYANLAR.....	iii
RAPORTÖRLER	iii
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	ii
ÖNSÖZ	iv
TEŞEKKÜR	v
AÇILIŞ KONUŞMASI	vi
A. GİRİŞ	1
B. ULUSLARARASI HUKUK	4
C. Kimyasal Biyolojik Radyolojik ve Nükleer (KBRN) Tehditler	12
D. İNSANİ YARDIM	15
E. GÖÇ	18
F. TÜRKİYE, ÇİN/HİNDİSTAN, RUSYA, ABD, İRAN PERSPEKTİFLERİ	19
1. Türkiye Perspektifi.....	22
2. Çin-Hindistan Perspektifi	23
3. Rusya Perspektifi	24
4. ABD ve Müttefiklerinin Perspektifi	24
5. İran Perspektifi	25
G. SONUÇ.....	27

YÖNETİCİ ÖZETİ

- İsrail Gazze'ye yönelik uzun süre abluka uyguladığı ve Gazze topraklarında 'işgalci' konumunda bulunduğu için İsrail'in 'meşru müdafaa' iddiası uluslararası hukuk bakımından sorunsaldır. Bir ülkenin işgalci bulunduğu bir ülkede meşru müdafaa hakkı iddiası hukuki temellerden yoksundur. İsrail saldırılarının uluslararası hukuk bakımından sorunsal diğer bir yönü de orantısız güç kullanımıdır.
- **Filistin meselesinin Körfez ülkelerinin dış politikaları ve kimlikleri üzerinde tarihsel olarak etkili olduğunu ve bu konuda yaşanan değişimlerin bölgesel ve uluslararası politikalar üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir. Körfez ülkelerinin İsrail ile yakınlaşma süreci, tarihsel bağlamlar ve mevcut politik dinamikler açısından önem taşımaktadır.**
- UCM'nin Rusya-Ukrayna konusunda süreci hızlı ilerletip Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin hakkında yakalama kararı çıkartırken, Filistin konusunda daha yavaş hareket ederek herhangi bir İsraili hakkında dava açmaması ve yakalama kararı çıkartmaması, mahkemenin farklı durumlar karşısındaki yaklaşımlarını göstermektedir.
- **Filistin devletin 2015'te Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne taraf olması ve talep etmesiyle, UCM Filistin topraklarında işlenen suçları ve sorumlularını araştırmaya başlamıştır. Mahkeme, bu olayların araştırılmasının yargı yetkisine girdiğini açıklamıştır.**
- İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki sivillere ve sivil altyapıya yönelik eylemleri, uluslararası insancıl hukuk kurallarını ihlal etmekte ve savaş suçları oluşturmaktadır. Bu eylemler, sivil topluluğa karşı sistematik ve yaygın bir planın parçası olarak kabul edilebilecektir.
- **Bölgedeki acil insani ihtiyaçların önceden tespitin yapılması için yapılacaklar açıkça bellidir. Gıda kumanyası, battaniye, sıcak yemek, hijyen paketi, elbise dağıtımı, hasta bezi, ilaç ve tıbbi malzeme ve ilk yardım çantası birincil önem taşıyan ihtiyaçlar arasında yer almaktadır. Jeneratör ve yakıt hayat kurtaran aparatların çalıştırılması açısından elzemdir. Bunların dışında özel ihtiyaç grubu olarak adlandırılan çocuk, hamile ve yaşlı kesimin ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir.**
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Türk Kızılay, İHH ve TDV'nin bölgeye gitmeden önce yaptığı ön hazırlık ve saha hakkındaki bilgileri sayesinde tespiti ve temini gerçekleştirilen malzemelerin ihtiyaç sahiplerine ulaşımı hususunda ciddi engeller bulunmaktadır.
- **Yeterli insani yardımın sağlanabilmesi için İsrail'in hava sahasını açması gerekmektedir. Sınır kapıları açık tutulmalıdır. Güvenlik Konseyi üyelerine mektup yazarak, diplomatik ilişkiler yürütülerek bu konu özelinde baskı yapılmalıdır. Ayrıca Mısır'ın da bir transit ülke olarak işgalci güçten ayrı sorumluluğu bulunmaktadır.**
- Bölgede bir tür mülksüzleştirme faaliyeti uygulanmaktadır. Bu sorun beraberinde yerinden etmeyi getirmektedir. Dolayısıyla mesele bir mülksüzleştirme, yerinden etme ve demografi değişimine işaret etmektedir.
- **Türkiye'ye Filistin'den büyük bir göç akını beklenmemektedir. Türkiye'nin bu hususta geçici olarak rol alması önerilmektedir. Filistin halkının başka yönlere doğru zorla göç ettirilmesine karşın Türkiye'nin ciddi ve ön alıcı önlemler alması gerekmektedir. Mülksüzleştirmenin önüne geçmek için birtakım belgeleme ve arşiv uygulamaları yapılmalıdır.**
- Hamas'ın 7 Ekim saldırısı iki açıdan dikkat çekmektedir. Birincisi saldırının hedefinde son yıllarda görülmedik düzeyde çok sayıda sivilin olması ve rehinenin bulunması uluslararası kamuoyunda Filistin davasına sempatiyle bakanların bile savunması zor bir durum yaratmıştır. İkincisi, ABD 1973'ten beri hiç olmadığı düzeyde İsrail'in yanında durmuştur.
- **Hamas nereden nasıl İsrail'e gireceğinin detaylıca hesaplandığı ve organize edildiği operasyonu gerçekleştirmiştir. Operasyon İsrail'e dair öncelikle üç miti yıkmak üzerine planlanmıştır. İlk aşamada Gazze'nin aşılabildiğini, Gazze dışına**

çıkılabildiğini göstermek; ikincisi Mossad'ın her şeyi bildiği mitini yıkmak; üçüncüsü ise demir kubbeye rağmen İsrail'e saldırılabileceğini göstermek. 7 Ekim ile bu üç mit yıkılmış ve sarsılmıştır.

- Almanya'nın İsrail yanlısı tavrı ilginç bir durum arz etmektedir. AB, önceden daha tarafsız ve yapıcı bir tutum sergilerken günümüzde ABD ile benzer bir frekansta hareket etmektedir. Türkiye'nin BM üzerinde daha etkin bir rol oynaması ve Filistin yanlısı duruşunu net bir şekilde ortaya koyması gereklidir.
- **ABD'nin Doğu Akdeniz'de askeri varlığını artırması İsrail'e açık destek olarak görülmektedir. Ancak artan Amerikan askeri varlığı ABD'nin savaşa aktif olarak katılmasından ziyade savaşın bölgeye yayılmasını engellemek için alınan bir tedbir olarak görülebilir. Nitekim, Hizbullah ve İran, İsrail'e yönelik bir saldırı girişimine karşı uyarılmıştır.**
- İsrail-Hamas çatışmasının daha geniş Orta Doğu'ya yayılması olası değildir. İran'ın kendi iç sorunları ve ekonomik problemleri oldukça fazladır ve İsrail'e ve ABD'ye karşı aktif bir saldırıdan kaçınacaktır. Rusya, söylem düzeyinde olayları izlediğini belirtmektedir. Çin ise kesinlikle kimseye güven vermemektedir ve bölgeye müdahil olmayacaktır.
- **İsrail'i bir devlet oluşumuna götüren son derece tartışmalı süreç ve bölgede sonraki gelişmeler Türkiye'nin yakın tarihi ile de yakından ilintili olagelmıştır. Özellikle Mescid-i Aksa, Kudüs ve Gazze son dönemlerde İsrail-Türkiye ilişkiler zincirindeki en kritik halkalardandır.**
- Türkiye başta yapıcı davranmış, ara bulucu ve çözücü rolü üstlenmeye çalışmıştır. Ancak İsrail vahşeti planlı ve bilinçli bir 'soykırım' halini aldığı için Türkiye'nin üstlendiği rolleri aşan bir durum oluşmuştur. Türkiye bu durumda öncelikli siviller hakkında, ateşkes ve garantörlük çerçevesinde davranmaya devam edecek gibi görünmektedir.
- **İsrail genel olarak sahada kazanan fakat masada yargılanan bir ülke olarak dijital diplomasi alanında yoğun faaliyetler yapmaktadır. Bu açıdan Gazze'de hayatını kaybeden insanların onurunun korunması ve numaralardan ziyade tekrardan insanlaştırılacakları çalışmaların yapılması önem arz etmektedir. Hayatını kaybeden insanlarla alakalı uzun soluklu bir çalışma yapılabilir. Birkaç ay sonra uluslararası gündemin değişmesi durumunda bu çalışma Gazzelilerin onurunu koruyacaktır.**
- Çin, "IMEC" projesinin "Kuşak Yol" projesine tepki olarak ortaya çıkması nedeni ile Çin için büyük bir tehdit oluşturduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda Çin çatışma ve kriz yaşanan bölgelerde ticaret yapma yeteneğine sahiptir. Krizi fırsata çevirme anlayışı benimsenmektedir. Çin uzun vadeli planlar yapma eğilimindedir ve kısa vadeli hedeflere odaklanmaktansa uzun vadeli stratejileri tercih etmektedir. Çin'in İsrail-Filistin konusunda kısa vadeli çözüm arayışında olmadığı ve sorumluluk üstlenmek istemediği görülmektedir.
- **Hindistan-İsrail ilişkilerinde bir yakınlaşma yaşanmaktadır. ABD'nin Hindistan'a sağladığı katkılar bu yakınlaşmayı desteklemektedir. IMEC projesi, Kuşak ve Yol Girişimi'ne alternatif olarak ortaya çıkmıştır ve sürekli olarak tartışılan bir konu haline gelmiştir. Bu kalkınma projesi, İsrail ile Hindistan arasında güvenlik ilişkilerini güçlendirmektedir. Hindistan hükümeti, Keşmir sorunu nedeniyle İsrail'i tamamen destekleyeceğini açıklamıştır.**
- Filistin meselesinde Rusya'nın aktif bir rol üstlendiği doğrudur ancak bu rol günümüzde söylemlerle sınırlıdır. Günümüze kadar Rusya'nın izlediği yol, Filistin yanlısı söylemler ile bölgedeki durumu izlediğini ve takip ettiği bildirecek düzeyde kalmıştır.
- **Ukrayna'da Türkiye'nin ara buluculuğu, Rusya-Türkiye ilişkilerini olumlu yönde etkilemiştir. Filistin-İsrail meselesinde ise iki devletin birlikte hareket etme olasılığı bulunmaktadır.**
- İran, öteden beri Filistin meselesi konusunda en net pozisyonu olan devletlerden birisidir. Bu çerçevede İsrail'in meşruiyetini tamamıyla reddetmekte, İsrail yönetimini Filistin topraklarında işgalci güç/rejim olarak tanımlamaktadır. Bu çerçevede genel olarak Filistin direniş hareketlerine destek vermiştir ve vermeye devam etmektedir.

ÖNSÖZ

Kökleri 1900’lü yıllara dayanan ve 7 Ekim 2023 tarihinde yeni bir dönemece giren İsrail sorunu, üniversitemizin Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar (ULİSA) Enstitüsü tarafından organize edilen bir çalıştayla gelişmelerden kısa süre sonra ele alınmış ve bu rapor hazırlanmıştır.

Çalıştayda alanında uzman akademisyen, araştırmacı ve saha çalışanları titiz bir çalışma yürütmüş; gelişmeleri uluslararası hukuk; KBRN; insani yardım; göç; ve Türkiye, İran, Rusya, ABD ve Çin perspektifleri başlıkları altında ele almışlardır. Masa çalışmalarında oluşturulan ön rapor katılımcı yazarlar tarafından dosya üzerinden gözden geçirilme ve iyileştirmeye tabi tutulmuştur.

Çalıştay organizasyonunda emeği geçen ULİSA Enstitüsü çalışanlarına ve farklı kurumlardan katılımcılara vakit ayırıp katkı sundukları için içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalıştay raporunun daha barışçıl ve insancıl bir dünya için faydalı olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Ali Cengiz KÖSEOĞLU

Rektör

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

TEŞEKKÜR

ULİSA Filistin Çalıştayına destekleri için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Cengiz Köseoğlu'na, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Mustafa Orçan'a; misafir konuşmacı Doç. Dr. Cihat YAYCI'ya; çalıştay masa çalışmalarında katkılarından dolayı uluslararası hukuk ve KBRN ve masası katılımcıları Prof. Dr. Yücel ACER, Prof. Dr. Aytunç ATEŞ, Haşmet Serdar ÖZDEMİR, Dr. Öğr. Üyesi Hatice Kübra ECEMİŞ YILMAZ; insani yardım ve göç masası katılımcıları Av. Hüseyin CEVEN, Dr. Selman Salim KESGİN, Dr. Osman TÜRK, Doç. Dr. Ali Zafer SAĞIROĞLU, Kaan SANER; ve son olarak Türkiye, Çin/Hindistan, Rusya, ABD ve Müttefikleri, İran perspektifleri masası katılımcıları Dr. Öğr. Üyesi Seher BULUT, Dr. Öğr. Üyesi Md. Nazmul ISLAM, Doç. Dr. Hüseyin MERCAN, Doç. Dr. Sevinç ÖZCAN, Doç. Dr. Bayram SİNKAYA'ya; ULİSA Enstitüsü çalışanlarına, raportörlere ve Üniversitemizin destek birimleri çalışanlarına can-ı gönülden teşekkürü borç biliyorum.

Doç. Dr. İbrahim DEMİR

ULİSA Enstitüsü

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

AÇILIŞ KONUŞMASI

Beni bu çalıştaya davet ettiğiniz için ve bana bu fırsatı tanıdığınız için başta değerli Enstitü Müdürümüze ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Rektörlüğüne çok teşekkür ediyorum. Böyle bir günde böyle bir çalıştay yapılmasını düşünmek ve tespitlerin yanı sıra önerilerde bulunarak karar vericilere en azından destek olmak anlamında bu çalıştayı çok önemli buluyorum. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nin bu çalıştayı yaparak bu konuda liderlik yapmasını da çok kıymetli buluyorum. İbrahim Hocamızın konuşmalarından dinlediğim üzere özellikle bildirmek isterim ki çok memnun oldum.

Olaylara objektif bakılarak adım adım bu çalıştayda ne yapılabileceği ve Türkiye açısından da değerlendirerek ne yapılabileceği ortaya konulmuş olacaktır. Öncelikle durumun vahametini anlamak açısından İsrail ve Filistin'in nüfus ve yüzölçümüne bakmak gerektiğini düşünüyorum. Küresel reel-politiği göz ardı edici önerileri bir kenara bırakarak gerçekçi önerilerde bulunabilmek açısından önemli bir husus.

Dünyanın en kalabalık devletinin nüfus yoğunluğu açısından Çin olduğu ilk olarak akla gelse de aslında İsrail ve Filistin'dir. İsrail'in yüzölçümü 22 bin kilometrekaredir yani Türkiye'nin 35'te biridir. Nüfusu ise yaklaşık 10 milyondur. Çölleri çıkarttığımız zaman kilometrekare başına yaşayan insan sayısı neredeyse 5 bin kişidir. İsrail'in 1983'te İsrail'in nüfusu 3.6 milyon iken, 40 yılda nerdeyse 3 kat artarak 10 milyona ulaşmıştır. Türkiye'nin nüfusu ise bu dönemde 1 kat dahi artmamıştır. İsrail, dünyadaki tüm Yahudileri İsrail'e davet ettiği bir göç anlayışını benimser. İsrail'deki doğum oranı da OECD ortalamasının iki katıdır.

Yani İsrail'in toprak vermesini, 1967 sınırlarına dönmesini beklemek gerçekçi değildir. İsrail toprak büyümeyi hedefleyen bir devlettir. Dolayısıyla İsrail her an her yere saldırabilir çok tedbirli olmak gerekmektedir. Çünkü İsrail göçü teşvik eden bir devlettir. İsrail Filistin'e ancak şu şekilde toprak verir; Lübnan ve Suriye'den toprak alırsa ya da başka devletlerden alırsa gerçekleşir.

İsrail dünyanın en genişlemeci, en işgalci devletidir. İsrail yüz ölçümüne oranla işgalciliğiyle ve genişlemeciliğiyle dünyayla kıyaslanamayacak bir devlettir. İsrail 1948'den itibaren Filistin'in yüzde %85 toprağını yutmuştur. Böylece İsrail, iki kat genişlemiştir. Dünyada 70 yılda yüzölçümü iki kat genişleyen bir başka devlet var mıdır? Sadece Filistin'den aldıkları değil, Mısır'dan, Lübnan'dan ve Suriye'den aldıkları da göz önüne alınırsa, bu devletin inanılmaz genişlemeci ve emperyalist olduğu aşikârdır. İsrail sadece Filistin'in kara ülkesini işgal etmemiştir. İsrail Filistin'in deniz ülkesini de işgal etmiştir. Buna daha sonra değineceğim.

Filistin'in iki toprak parçası birbirinden hâlihazırda İsrail işgalleri ile ayrılmıştır. Yani Batı Şeria'dakilerin Gazze'ye, Gazze'dekilerin Batı Şeria'ya seyahat özgürlüğü de söz konusu değildir. Filistinliler coğrafi olarak da bölünmüştür. Aynı zamanda Filistin yönetimi içinde siyasi olarak da bölünmüştür. Bir tarafta El-Fetih, bir tarafta Hamas vardır.

Hedef Vadedilmiş Toprakların Ele Geçirilmesi Yani Büyük İsrail Projesidir

“Arz-ı Mev’ud” yani vaat edilmiş topraklar, Nil Nehri ile Fırat ve Dicle Nehirleri arasında kalan topraklar yani Verimli Hilal denilen alandır. Bu hedef ülkenin kuzeyinde, yani Fırat ve Dicle nehirleri arasında şu anda 3 devlet vardır; Irak, Suriye ve Türkiye. Irak ve Suriye “kimin eli, kimin cebinde olduğu belli olmayan bir oyun ile” parçalanmış ve Büyük İsrail’e hazır hale getirilmiştir. Sırada Türkiye vardır. Bunu anlamak için biraz geriye gitmek lazımdır.

Denize çıkış kapısı olarak Lazkiye’yi alacak şekilde PKK/YPG ve Barzanistan adında ama aslında kukla bir İsrail devleti kurulması hedeflenmiştir. Böylece denizden İsrail ve kukla İsrail Devleti birleşecekti. Buna engel olan ise 15 Temmuz’dan sonra güçlenen Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) olmuştur. TSK, Barış Pınarı, Zeytin Dalı ve Fırat Kalkanı hareketleriyle hedeflenen bu koridora kamalar sokmuştur. Unutmamak gerekir ki, PKK/YPG’ye hem ABD hem de Rusya destek vermektedir. Bu teröristlerin kontrol ettiği bölge aslında Gölge İsrail’dir.

İsrail Yönetiminin Tevratik Davranış Kodları

İsrail’in yapısını siyasi olarak anlamak açısından dikkat çeken hususlar mevcuttur. İsrail bir din devletidir. İsrail yönetimi her söyleminin ve devlet politikasının kaynağı Tevrat’tır. İsrail Milli Savunma Bakanı “karşımızda hayvanlar var”, insanlar yok, kural yok, kanun yok, mahkeme yok diyerek Gazze’ye saldırmaktadır. Bunun kaynağı Tevrat’ın Samuel versiyonunun 15. Babında üçüncü ayetindedir. Orada şöyle demektedir: “Düşmanı vur ve onların her şeylerini tamamen yok et ve onlara merhamet etme. Ve erkekten kadına, çocuktan emzikli olana, öküzden koyuna, deveden eşeğe kadar hepsini öldür.” İşte İsrail Yönetiminin soykırım felsefesinin perde arkasında bu Tevratik anlayış yatmaktadır.

Bu Bir Haç-Hilal Savaşı Değildir Bu Savaş “Cambaza Bak Savaşıdır”

Çok dikkat etmek lazımdır. Biz uluslararası ilişkiler uzmanları, olayların perde arkasını, zaman ve mekân açısından çok yakın gerçekleşen olayların birbiri ile ilişkisini sorgularız. Duygularımızla hareket etme zamanı değildir. Olayları iyi analiz etmek lazımdır.

Bu savaş, Haç-Hilal savaşı değildir. Batıda bu savaş bir armegedon olarak gören bir zihniyet vardır. Haç-Hilal savaşına dönüştüğü takdirde hak ve menfaatlerin zedelenmesi, sömürge valilerinin güçlenmesi, Esmer Britanyalıların güçlenmesine neden olmamalıyız. Sömürge valileri zaten bir Hilal savaşı yapmaz ve böyle bir durumda Haçlılardan yana olacakları unutulmamalıdır. Sayın Cumhurbaşkanı da hem içeriye hem dışarıya salık vererek “aman ha burada bambaşka bir durum var bunu bir Haç-Hilal savaşına dönüştürmeyin” demiştir.

Olayları Suriye, Irak, Yunanistan gibi çevre ülkelerdeki hareketlilik dahilinde okumak gereklidir. Projeyi, Gazze ve Filistin ile sınırlandırmak büyük yanılgı olur.

Bu süreçte Türkiye'nin hedef olarak seçildiğini gösteren birtakım olaylar gelişmiştir. Bu intibai veren olayları özetle hatırlayacak olursak;

Türkiye İçin Tehlikeli Senaryo

Hatırlayınız, 07 Ekim İsrail Filistin arasındaki olaylar başlamadan önce bu bölgede bir anda YPG/PKK'ya bir el, Deyrizor güneyine inin diye talimat verdi. Ardından PKK/YPG, Arap köylerine saldırdı ve Arap aşiretleri de karşılık verdi. Türkmen güçleri de bu Arap aşiretlerine destek vererek PKK'nın bölgenin aşağısına doğru inmesini engellemeye çalıştılar. Ancak PKK, bölgede hala güneye inmeye devam etmektedir.

Türkiye için tehlike şudur: PKK/YPG'nin kuzeyden güneye inerek, İsrail'in de güneyden Suriye'den ve Lübnan'dan (güya kendisine bu topraklardan saldırıyor gerekçesi ile) toprak alarak ABD kontrolündeki bölgeye ulaşması durumunda, İsrail, PKK/YPG'nin kontrol ettiği bölgeye ulaşarak birleşebilir ve böyle bir durumda da İsrail Türkiye'ye dolaylı olarak komşu olabilir.

Unutulmamalıdır ki, olayları Türkiye'yi merkeze alarak değerlendirmek ve gelişmelerin Türkiye'ye mevcut ve gelecekteki olası etkilerini analiz etmek öncelik olmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlığını tehlikeye atacak herhangi bir hamlenin olması durumunda Türk milletinin de büyük tehlikeyle karşı karşıya kalacağını, Türk Devleti ve Milletinin zayıflaması durumunda da bütün mazlumların ve İslam dünyasının savunmasız kalacağını unutmamalıyız. Bu nedenle Türkiye'yi bu Ortadoğu ateşine atmak doğru değildir. Bu bölgede Büyük İsrail projesinin önündeki en önemli hedef Türkiye'dir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu ateş çemberi içerisindedir. Devlet bizim devletimizdir, devletimize hepimizin sahip çıkması gerekir. Diğer devletlerin neler yaptığına iyi bakmak, görmek lazımdır.

İran'ın Tutumu

İran'ın Birleşmiş Milletler temsilcisinin resmi beyanatı bu konudaki tek resmi tavrı; yazılı vatandaşlarına saldırı olmadığı sürece İran, Gazze'deki çatışmaya müdahil olmayacağı yönündedir.

Yunanistan ve GKRY'nin Tutumu

Burada Mahmud Abbas liderliğindeki Filistin Ulusal Yönetiminin alması gereken ders vardır. Filistin Ulusal Yönetimi bugüne kadar GKRY'yi Kıbrıs'ta muhatap almış, GKRY'ye Büyükelçi atamış, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni (KKTC) yok saymıştır.

Yunanistan ve GKRY ateşkes çağrısına, bu soykırımın durdurulması çağrısına sessiz kalıyorsa, Mahmut Abbas'ın da artık derhal GKRY'den büyükelçisini çekip, KKTC'ye büyükelçi olarak atamasının zamanı gelmiştir. İşte birlik, bütünlük budur. Ümmet bütünlüğü budur. O nedenle tekliflerden bir tanesi de eğer biz İsrail'in yaptığı soykırıma karşılık birlik bütünlük içerisinde bir siyasi görüntü vermek istiyorsak, BM'deki oylamalardaki devletlerin tavrına göre Filistin yönetimi de tavrını gözden geçirmeli ve yeniden düzenlemelidir.

İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) ve Arap Ligi'nin Tutumu

Türkiye'nin Gazze'deki soykırımı durdurabilecek seviyede İsrail, destekçisi Amerika ve diğer Batı dünyası üzerinde ne askeri ne siyasi ne ekonomik yaptırım gücü maalesef şu anda yoktur. Bu bir politik gerçektir. Ancak bu sözlerimizden Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kendi sınırlarını korumakta zafiyetleri vardır anlamı asla çıkarılmamalıdır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları koruma konusunda dünyada en yüksek kabiliyete, kararlılığa ve kapasiteye sahip devlettir.

Bebekler ölüyor, insanlar ölüyor, Filistinliler öldürülüyor. Gazze boşaltılıyor, Filistin toprak kaybediyor. İsrail ise büyüyor. Bunun bir an önce durdurulması lazımdır. Bu sözde savaşı, özde soykırımı durdurma gücüne sahip olan iki yapı vardır. Onlar da İİT ve Arap Ligi'dir. İİT ve Arap Ligi üyesi petrol ve doğalgaz üreticisi devletlerin, Batı'ya doğalgaz ve petrol ambargosunu acil uygulaması ve Batı'nın en önemli pazarı olan bu ülkeler Batı ile tüm ticari anlaşmalarını askıya alarak ithalatı da durdurması durumunda azami 3-5 gün içerisinde Batı ekonomilerinin felce uğraması mukadderdir.

Bu tekliflerin masaya konması ve reddedilmesi durumunda bu devletlerin yöneticilerinin şapkaları İslam dünyasının gözü önünde düşmüş olacaktır. Kısa vadede olmasa bile samimi şekilde tepki veren Türkiye'nin orta ve uzun vadede yönetimlerin değil ama halkların lideri olmasının önü açılacaktır.

Rusya'nın Tutumu

İkinci maskesi düşürülmesi gereken ise ABD ve İsrail karşıtı gibi görünen Rusya'dır. Esasında şöyle bir benzetim yapmak abesle iştigal olmayacaktır: Rusya masa üstünde bunlarla bilek güreşi yapıyor gibi görünmekte ama masa altından el sıkışmaktadır.

Bu çerçevede Suriye hava sahasını 2011 yılından itibaren resmen kontrol eden Rusya'nın İsrail ve ABD'ye Suriye Hava Sahasını açık tutarken Türkiye'ye kapalı tuttuğunu, PKK/YPG'ye hava harekâtı yapmamız için dahi hava sahasını açmadığını, böylelikle PKK/YPG'yi desteklediğini de hatırlatmak isterim.

Mevcut konjonktürde Rusya'ya da "İsrail'in büyümemesi, Suriye'den toprak almaması, Suriye'nin toprak bütünlüğünün sağlanması için Suriye hava sahasını İsrail'e kapat" çağrısı yapılmalıdır.

Filistin'in Denize Kıyısı Olan Tek Toprağı Gazze'dir

İsrail sadece Filistin'in kara ülkesinin bugüne kadar yaklaşık %85'ni işgal etmekle kalmamış, neredeyse aynı oranda deniz ülkesini de işgal etmiştir.

Nasıl mı dersiniz? İsrail'in GKRY ile 2010 yılında yaptığı antlaşma ile elde ettiği deniz alanının Filistin payına uluslararası hukuka göre payına düşenin %80'ine de el koymuştur. Filistin'e bıraktığı deniz alanında bulunan petrol ve doğal gazın Filistin tarafından çıkarılmasına da bugüne kadar engel olmuştur.

Zira Gazze kıyılarına istinaden oluşan Filistin deniz yetki alanlarında çok zengin petrol ve doğal gaz yatakları olduğu çeşitli kaynaklarda ifade edilmektedir.

Gazze Şeridi'ni tamamen ele geçirmesi durumunda İsrail, aynı zamanda Filistin'in sahip olduğu Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) ve oradaki doğalgaz ve petrol kaynaklarına da hâkim hale gelecektir.

Bu kötü senaryonun gerçekleşmesine ilişkin alınacak tek hukuk tedbir ise, Libya-Türkiye deniz yetki alanları sınırlandırma anlaşmasının benzerinin Filistin ile yapılmasıdır. Zira Filistin, Türkiye'nin denizden komşusudur. Çünkü her iki ülkenin birbiri le karşılıklı kıyısı vardır. Libya-Türkiye MEB anlaşması oyunları bozan bir stratejidir. Bu anlaşmanın bir benzerini Türkiye ile karşılıklı kıyıları olan Filistin ile de yapabilmek mümkündür.

Böyle bir anlaşma imzalandığı takdirde “komşumuzda olan olaylara duyarsız kalamayız” diyebilecek hukuki ve siyasi bir belge ve gerekçemiz olacaktır.

Keza Filistin'in de “Gazze ve denizleri Filistin'indir” diyebileceği bir hukuki belgesi olacaktır. Üstelik her iki devlet de GKRY'nin önerdiği deniz alanlarına göre çok daha fazla denizalanı kazanır.

Sonuç ve Teklifler

Türkiye miğferini çok iyi takmalıdır netice itibarıyla ateş çemberi Türkiye'nin çevresindedir. Türkiye ateş çemberinin içerisinde kendi hak ve menfaatlerini daima düşünmeli ve çok dikkatli olmalıdır. Gazze'de yakılan ateşin yayılması önlenmek durumundadır.

Filistin'de kanı durdurabilecek ve Türkiye ile Filistin arasındaki bağları siyasi ve hukuki olarak güçlendirebilecek 'e teminat sağlayacak somut adım önerilerimiz şunlardır:

1. Kalıcı ateşkes sağlanan kadar, İİT ve Arap Ligi üyesi petrol ve doğalgaz üreticisi devletlerin, Batı'ya doğalgaz ve petrol ambargosunu acil uygulaması, Batı ile tüm ticari anlaşmalarını askıya alması ve Batı'dan ithalatı durdurması
2. İsrail'in büyümemesi, Suriye'den toprak almaması, Suriye'nin toprak bütünlüğünün sağlanması için Suriye hava sahasının Rusya tarafından İsrail'e kapatılması.
3. Gazze kıyı şeridi ve deniz alanlarına hukuken ve siyaseten sahip çıkılabilmesi için, Libya-Türkiye deniz yetki alanları sınırlandırma anlaşmasının benzerinin Filistin ile yapılmasıdır.
4. Filistin Yönetiminin KKTC'yi tanıması ve karşılıklı Büyükelçi atanması

Doç. Dr. Cihat Yayıcı, *Topkapı Üniversitesi*

A. GİRİŞ

7 Ekim 2023 sonrası Gazze’de yaşanan süreç, Filistin topraklarına sığınmacı olarak gelmiş bir toplumdan tartışmalı ve gayr-i meşru bir şekilde devlet olmaya geçişin getirdiği adaletsizlik ve baskının/zulmün bir tezahürüdür. Bu manada 7 Ekim sonrası süreç, ‘arka planı yokmuş’ ve ‘her şey Hamas’ın askeri operasyonları ile başlamış’ gibi değerlendirilemez.

Gazze, Filistin’e ait diğer bölgelerde olduğu gibi İsrail’in göz diktiği ve ‘yutmak’ için uluslararası ve bölgesel (siyasal, ekonomik, askeri) konjonktüre uygun zaman kolladığı ve abluka altında tuttuğu bir bölge idi. 7 Ekim olmasa bile İsrail’in Gazze’yi işgal ve ilhak girişimlerini başlatmasının yakın olduğuna ilişkin bilgiler mevcuttur. İsrail’in 7 Ekim günü kendi sivillerini suçu Hamas’ın üstüne atmak amacıyla hedef alarak bir katliam ve soykırım başlatması ani bir refleks olarak değerlendirilmesi yerine gelişmelerin ‘planlı’ süreçlerin bir çıktısı olduğunu göstermektedir.

İsrail’in Gazze’yi ve Gazze halkını yok etme girişimlerinin özellikle Avrupa’nın Ukrayna-Rusya Savaşı nedeniyle girdiği enerji krizi dönemine denk gelmesi de meselenin Gazze açıklarındaki zengin enerji havzaları ve enerji geçiş yolları ile de ilintili olabileceği yönündeki kanaatleri güçlendirmektedir. Bu durum, Ortadoğu ile coğrafi yakınlığı ya da komşuluğu bulunmayan emperyal güçlerin Ortadoğu’ya enerji kaynakları nedeniyle duydukları ilgi ile de örtüşmektedir.

7 Ekim öncesi ve sonrası gelişmelerde İsrail’in nihai amacı; Hamas’ı Gazze’nin yegâne sahibi algısını oluşturmak ve algıyı (Hamas’ı) ‘yenerek’ Gazze’yi ‘savaşla kazanılmış’ gibi ilhak etmektir. İsrail söylemlerinde ve İsrail’i destekleyen uluslararası medya çevrelerinde ‘İsrail-Hamas Savaşı’ söyleminin sürekli ve sistemli bir şekilde kullanımının sebebi budur.

İsrail, Gazze’de işgalci konumunda bulunduğu için İsrail’in Gazze direnişi karşısında sempatiklik kazanmak amacıyla ürettiği ‘meşru müdafaa/kendini savunma hakkı’ iddia ve propagandası tutarsız ve yersizdir. İsrail’in işgalci konumu ve oluşturduğu abluka nedeniyle bu iddia ve propaganda uluslararası hukuktaki meşru müdafaa/kendini savunma hakkı kapsamında değerlendirilemez.

İsrail, kendisini ‘devlet’ olmaya götüren süreç tartışmalı olduğu ve 1967 sonrası süreçte Filistin’de ırkçı ve ayrımcı (apartheid) bir tavırla terör rejimi uygulamaya devam ettiği için tabii olarak bitmeyen bir güvenlik ihtiyacı içindedir. İsrail bu ihtiyacını; propaganda, baskı, şiddet, dünya finansını kontrol, dünya siyasi aktörlerini tehdit ve şantajla yönlendirme, dünya medyasını kontrol, dünya kamuoyunu medya marifeti ile yönlendirme, radikal dini referanslar, Holocaust mağduriyeti, antisemitizm yasaları gibi, Hollywood ürünleri ve nükleer silah gibi alanlarda örgütlü ve koordine bir şekilde ‘uzmanlaşarak’ gidermeye çalışmıştır. Yüzyıllar süren örgütlü ve hedefli çalışmaların sonucu olarak İsrail, çabalarını dönemin süper gücü Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa’nın ‘resmi’ (devlet) desteğini elde etmek olarak konsolide ve realize etmeyi başarmıştır. Uzun dönemli çalışmaların bir çıktısı olan bugünkü

gelişmelerin bir hazırlayıcısının da Mısır, Irak, Suriye, İran ve Libya gibi İsrail sorununa müdahil olma potansiyeline sahip ülkelerin lidersizleştirilmesi ve yıllar evvel siyasi/ekonomik istikrarsızlığa sürüklenmesidir. Çok uzun zaman önceymiş ve alakasızmış gibi görünen ve bugün daha da anlam kazanan bu gelişmeler Ortadoğu'da güç boşluğu oluşturmuş ve İsrail'e hareket alanı açmıştır.

İsrail, Gazze'deki soykırım ve vahşetleri için özellikle iki konuda endişe duymaktadır: Birincisi, 7 Ekim sonrası İsrail soykırımının dünyada Siyonizm'in ve İsrail'in gerçek yüzünün fark edilmesi yönündeki uyanıştır. Dijital iletişim çağının kolaylaştırdığı bu uyanış birçok toplumda siyasi sonuçlar doğuracak niteliktedir ve Siyonizm ve İsrail'in kaybedişini simgelemektedir. İkincisi ise İsrail'deki sorumluların ve destekçilerinin uluslararası mahkemelerde soykırım ve insanlığa karşı işlenmiş suçlar için yargılanması, ceza alması ve cezaların infazı ihtimalidir. Sorumluların yargılanması girişimleri başlamıştır. Ancak İsrail'deki sorumluların ve destekçilerinin bu girişimlere karşı aldıkları önlemlere dikkat edilmelidir. Yapay zekâ ile üretilmiş video görüntüleri, dezenformasyon ve görüntülerde ve fiziki (yüz yüze) destek ziyaretlerinde maskeli olduğu iddia edilen şahıslar gibi girişimler sözü geçen suçlarla hukuki bağlantı kurulmasını engelleyecek 'delil karartma' girişimleri olarak dikkate alınmalıdır.

İsrail'in kırılgan güvenlik yapısı ile Filistin topraklarında tutunmasını ve Ortadoğu'daki 'sorumsuz' davranışlarını, ABD ve Avrupa desteği yanında daha çok nükleer silaha bağlamıştır. İsrail sorununun çözümünde 'kilit rol' oynayan bu durum, 'nükleerleşme' bağlamında Ortadoğu'nun geleceği için son derece endişe vericidir. İsrail'in nükleer silah potansiyelinin kontrol altına alınması için uluslararası hukuk ve organizasyonlar bağlamında girişimlerde bulunulmalıdır. Ülkelerin meşruiyetini uluslararası hukuk, meşru ve dengeli yumuşak/sert güç yerine tehdit ve şantaj gücü veren nükleer silahtan alması küresel ve bölgesel güvenlik için son derece sorunludur.

Koşulsuz ABD desteği, İsrail hareket tarzının en önemli belirleyicilerinden biridir. Gazze soykırımına karşı ABD'de eşi benzeri görülmemiş yoğunluktaki İsrail ve Siyonizm karşıtı protestolar, İsrail'e resmi ABD desteğinin 'Amerikan halkının' desteği anlamına gelmediğini göstermektedir. Yoğun medya manipölasyonuna rağmen Amerikan toplumu, Siyonizm ve İsrail'in aslında Ortadoğu için değil Amerika'nın siyasi, ekonomik ve sosyal geleceği için bir tehdit oluşturduğu düşüncesine kapılmıştır. ABD'deki milyonlar Gazzelilerin hayatları pahasına kendilerini 'özgürleştirdiğini' ve uyandırdığını vurgulamaktadır. Amerika'daki güç odaklarının tam tersi bir şekilde Amerikan halkı, Siyonizm ve İsrail'in bir 'varlık/zenginlik' değil 'sorumluluk/dert' olduğunu düşünmektedir. Bu manada, İsrail ve Siyonizm konusunda Amerikan dış politikası ile Amerikan halkının tutumunu ayrı değerlendirmek yerinde olacaktır.

Gazze'deki gelişmelerin önemli bir yönü de BM gibi uluslararası organizasyonların çifte standarda dayalı, yanlı ve birkaç ülkenin çıkarlarına hizmet eden taraflı içi boş kuruluşlar olduğunun tekrar gün yüzüne çıkmış olmasıdır. Dünya barışı ve istikrarının bu kuruluşlara bırakılamayacağı aşikardır.

İsrail yayılcılığının bir yansıması olarak işgal ve ilhak girişimlerinin sadece Filistin, Gazze veya Kudüs ile sınırlı olduğunu düşünmek yerinde olmayacaktır. İsrail, Filistin ve Gazze sonrası yayılcı emellerini, arz-ı mev'ud'u (vadedilmiş topraklar) ideasında Türkiye'nin de bir kısmını içeren coğrafyada uygulama safhasına geçirecektir. İsrail; (kendince) dini referanslar, din adamları, akademisyenler, eğitim müfredatı uygulamaları ve Suriye'nin ve Irak'ın kuzeyinde gözlemlenen askeri/siyasi girişimlerden oluşan unsur ve bir dizi faaliyetlerle bu emellerin alt yapısını hazırlamaktadır. Bu manada İsrail sorunu sadece Filistin ve Gazze'yi ilgilendiren bir sorun değil, Türkiye'nin 'milli güvenlik' bağlamında dikkatle izlemesi gereken bir sorundur.

B. ULUSLARARASI HUKUK

1. İsrail'in Saldırıları ve Askeri Operasyonları Savaş Hukukuna Uygun mu?

İsrail, 2007'den beri Gazze Şeridi'ni abluka altında tutmaktadır. Gazze, Doğu Akdeniz kıyısında, Mısır sınırından diğer uca yalnızca 41 kilometre uzunluğunda ve en fazla 12 kilometre genişliğinde bir alanı kaplamaktadır. Yaklaşık 2,3 milyon Filistinlinin yaşadığı bu dar alanda, sıkışık yaşam koşulları ve yüksek nüfus yoğunluğu bulunmaktadır. 7 Ekim'de Gazze Şeridi'nden İsrail'e yönelik başlatılan askeri eylemlere İsrail'in verdiği askeri karşılık, uluslararası hukuk açısından birçok soruyu gündeme getirmektedir. Filistin ve İsrail taraflarının bu çatışma bağlamında hakları ve sorumlulukları, eylemlerinin ve yöntemlerinin hukuki geçerliliği gibi konular, uluslararası hukuk açısından ele alınması gereken önemli meseleler arasında yer almaktadır.

İsrail'in Gazze Şeridi'ne yönelik askeri eylemlerinin yoğunluğu, şiddeti ve sivil halk üzerindeki ağır etkileri, bu eylemlerin hem meşru müdafaa hakkı hem de uluslararası insancıl hukuk bağlamında değerlendirilmesini acil bir konu haline getirmektedir.

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki İsrail Gazze'ye yönelik uzun süre abluka uyguladığı ve Gazze topraklarında 'işgalci' konumunda bulunduğu için İsrail'in 'meşru müdafaa' iddiası uluslararası hukuk bakımından sorunludur. Bir ülkenin işgalci bulunduğu bir ülkede meşru müdafaa hakkı iddiası hukuki temellerden yoksundur. İsrail saldırılarının uluslararası hukuk bakımından sorunsal diğer bir yönü de orantısız güç kullanımıdır.

Gazze Şeridi'ne yönelik saldırılar sonucunda sivil halk doğrudan hedef alınmakta; çok sayıda sivil kasten, bilerek ve sistemli bir şekilde öldürülmekte; sivil yerleşim yerleri ve altyapı tesisleri tahrip edilmekte; su, gıda, elektrik ve yakıt akışı kesilerek siviller göçe ya da ölüme zorlanmakta; bölgenin kuzeyinin terk edilmesi istenmekte ve göç yolunda ilerleyen siviller de 'toptan yok etme' amacı taşıdığı bariz bir şekilde hedef alınmaktadır. İsrail Başbakanı Netanyahu, Hamas saldırılarına yönelik günü "zor bir gün" olarak tanımlamış ve Hamas'ın faaliyet gösterdiği yerleri "harabe şehirlere" dönüştürme sözü vermiştir. Bu açıklama, Gazze Şeridi'ndeki tüm bölgelerinin 'ayırım gözetilmeksizin' hedef alındığı anlamına gelmektedir.

İsrail'in eylemleri, uluslararası insancıl hukuk bağlamında da ağır ihlallere yol açmaktadır. Gazze Şeridi'nde sivilleri ve sivil altyapıyı hedef alan askeri saldırılar ve tecrit uygulamaları, uluslararası hukuk normlarına göre 'savaş suçları' oluşturmaktadır. Savaş suçu, savaş hukuku olarak da bilinen uluslararası insancıl hukuk kurallarının ihlal edilmesi durumunda meydana gelir. İsrail'in Gazze Şeridi'nde sivilleri

hedef alan saldırıları, uluslararası insancıl hukuku ciddi şekilde ihlal etmekte ve savaş suçları oluşturmaktadır.

Uluslararası insancıl hukuk, silahlı çatışmalar sırasında başta siviller olmak üzere savaş dışı olan kişilerin korunmasını bu bağlamda sivil altyapının korunmasını ve hatta doğal çevrenin korunmasını amaçlayan örf-adet kuralları ve uluslararası sözleşmeleri içerir. Hatta kurallar, savaşın gereksiz ölümlerini, yaralanmalarını ve acı çekmelerini önleme amacı da güder. Bu bağlamda kurallar, çatışmanın taraflarının kullanabileceği silahları ve çatışma yöntemlerini sınırlar. Örneğin, İsrail'in Gazze'nin kuzeyindeki Kerame Bölgesinde kullanılması yasak olan beyaz fosforu Filistinlilere karşı kullanması, uluslararası insancıl hukukun ağır bir ihlali olarak değerlendirilmekte ve bu durum savaş suçu oluşturmaktadır. Bu ihlali gerçekleştiren İsraili askerler, komutanlar ve devlet görevlileri savaş suçu işlemiş olmaktadır.

Eski Yugoslavya'daki çatışmalar sırasında işlenen suçlar, BM Güvenlik Konseyi'nin bu maksatla kurduğu ad hoc Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) tarafından yargılama konusu yapılmıştır. Ayıca Uluslararası Adalet Divanı, Bosna Hersek'in Sırbistan'a karşı açtığı davada Srebrenika'daki saldırıların soykırım oluşturduğuna kara vermiştir. Arakanlı Müslümanlara yönelik zulümler nedeniyle Uluslararası Adalet Divanı'nda Myanmar hükümetine karşı da dava açılmıştır.

Benzer şekilde, İsrail'in ve Gazze Şeridi'ne saldırıları bağlamında da savaş suçları, insanlığa karşı suçlar hatta soykırım suçu yargılama konusu yapılabilir. Bu çerçevede Uluslararası ceza Mahkemesi, yaşananları savaş suçu veya insanlığa karşı suç olarak değerlendirebilir.

2. Körfez Ülkelerinde Durum Nedir?

Filistin meselesi, Ortadoğu'nun merkezi meselelerinden biri olarak tanımlanmaktadır. Körfez toplumlarının Filistin'e olan tarihsel bağları ve duyarlılıkları, bu meseleyi Körfez ülkeleri için kimlik meselesi haline getirmiş ve dış politikalarında öncelikli bir konu olarak yer almıştır. Körfez ülkeleri, özellikle Suud yönetiminin liderliğinde, 1930'lar itibarıyla Filistin meselesine karşı duyarlılık göstermiş ve Filistin halkına moral ve finansal destek sağlayarak güçlü bağlar kurmuşlardır. Bu durum, Körfez ülkelerinin dış politikalarının bir parçası haline gelmiştir. Özellikle Suud Kralları, ABD liderleri ile Filistin meselesi konusunda önemli bir diplomasi mücadelesi vermiş ve ABD politikaları üzerinde etki alanı oluşturmayı başarmıştır. Kral Abdulaziz ve Kral Faysal bu konuda öne çıkan figürlerdir. Kral Faysal'ın 1973'te OPEC ülkeleriyle birlikte Araplara karşı İsrail'i destekleyen ABD'ye karşı petrol ambargosu uygulaması, Körfez ülkeleri için Filistin meselesinin önemini ve Suudi liderliğinin kararlılığını göstermiştir. Kral Faysal'ın 1975'te bir suikasta kurban gitmesi, Filistin meselesinin en büyük destekçisinin kaybı olarak değerlendirilmiştir. Ancak Suud yönetimi, Arap-İsrail Savaşlarının sonrasında Filistin davasına finansal ve diplomatik destek vermeye devam etmiştir. 2002'de Suud Kralı Abdullah'ın

Arap Barış Planı girişimi, Suudi-Amerikan ittifakının derinleşmesi bağlamında Filistin meselesinin Suud yönetiminin ajandasında önemli bir yer tuttuğunu göstermiştir. 2020'de BAE ve İsrail arasında İbrahim Anlaşması imzalanarak ilişkiler normalleştirilmiştir. Bu anlaşma, İsrail için uzun vadeli hedeflere ulaşmada önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir. İsrail'in 1948'de kurulmasının ardından Arap devletlerinin İsrail'i tanımama ve gayri meşru olarak kabul etme tutumu, Camp David Anlaşması ile İsrail'le anlaşma yapan Mısır'ın Arap dünyasından dışlanmasına kadar uzanmıştır.

Körfez siyasetinde, özellikle 1973 sonrasında, İsrail karşıtlığı bir norm haline gelmiş ve İsrail için ciddi bir handicap oluşturmuştur. İsrail, bu durumu aşmak için ABD'nin Ortadoğu politikaları üzerinde etki alanı oluşturmaya çalışmıştır. ABD, güvenlik ittifakı çerçevesinde Körfez monarşileri üzerinde İsrail'le normalleşme sürecini başlatmaları konusunda baskı yapmıştır. Körfez ülkeleri, Suudi Arabistan liderliğinde uzun bir süre İsrail karşıtlığından taviz vermemiş ve Filistin davasının başat destekçileri olmuşlardır. Bazı Körfez ülkelerinin İsrail'in tanınması ve diplomatik ilişkilerin başlatılmasında öncü rol oynamaları, Filistin meselesinde Körfez liderliğinin anahtar rolünü ortaya koymuştur. Suudi ve BAE veliaht prenslerinin ABD ve İsrail ile ilişkileri doğrultusunda, Suudi Arabistan gibi tarihsel olarak Filistinlilerin arkasında durmuş olan bir bölgesel gücün liderliğinde Körfez engelinin ortadan kaldırılması gerçekleştirilmiştir. Kuveyt ve Katar gibi ülkeler, Filistin meselesinin çözülmesi için kararlı bir tutum sergilemiş ve İsrail'le anlaşma yapmayacaklarını vurgulamışlardır.

Filistin meselesinin Körfez ülkelerinin dış politikaları ve kimlikleri üzerinde tarihsel olarak etkili olduğunu ve bu konuda yaşanan değişimlerin bölgesel ve uluslararası politikalar üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir. Körfez ülkelerinin İsrail ile yakınlaşma süreci, tarihsel bağlamlar ve mevcut politik dinamikler açısından önem taşımaktadır.

3. Akdeniz'de Deniz Araçlarını Barındıran Devletlerin Bölgede Varlık Sebepleri Nelerdir?

Cihat Yaycı, İsrail-Filistin çatışmasının asıl amacının, Gazze Şeridi'ne ait deniz yetki alanlarının İsrail tarafından ele geçirilmesi olduğunu belirtmiştir. Bu durumun, Doğu Akdeniz'de dengeleri İsrail lehine değiştirebilecek bir planın parçası olduğu vurgulanmıştır. Gazze Yaycı'ya göre, İsrail'in hedefi, Gazze Şeridi'ndeki deniz yetki alanlarını ele geçirmektir. Bu hareket, İsrail'in Doğu Akdeniz'de enerji kaynaklarına yönelik hâkimiyet alanını genişletmeyi amaçlamaktadır. İsrail, Gazze Şeridi'ni tamamen ele geçirirse, Filistin'in sahip olduğu MEB ve oradaki büyük enerji kaynaklarına da hâkim hâle gelecektir. Bu durum, İsrail'in bölgedeki enerji kaynakları üzerindeki kontrolünü arttıracaktır.

Yaycı, Türkiye'nin Filistin ile karşılıklı kıyıları olduğunu belirterek, bu durumun Türkiye'nin "Mavi Vatan" konsepti için önemli olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca, Türkiye ile Filistin arasında MEB haritası yayınlarak bu karşılıklı kıyıların ve deniz yetki alanlarının görsel bir temsili sunmuştur. Yaycı'nın

vurguladığı üzere, İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki deniz yetki alanlarını ele geçirmesi, Doğu Akdeniz'deki enerji kaynakları üzerindeki dengeyi önemli ölçüde etkileyebilecektir. Bu hareket, bölgedeki mevcut enerji dengelerini ve politikalarını yeniden şekillendirebilecektir.

Türkiye'nin Filistin ile olan karşılıklı kıyıları, Türkiye'nin Mavi Vatan stratejisini daha da önemli hale getirmektedir. Mavi Vatan stratejisi, Türkiye'nin deniz yetki alanlarını ve denizlerdeki haklarını koruma amacını taşımaktadır. Yayıncı'nın değerlendirmesi, Doğu Akdeniz'deki güvenlik ve enerji politikalarının, İsrail-Filistin çatışmasının sonuçlarına bağlı olarak şekillenebileceğini göstermektedir. Bu, bölgedeki diğer ülkelerin dış politika ve güvenlik stratejilerini de etkileyebilecektir. Türkiye ve Filistin arasındaki deniz yetki alanları ve MEB ilişkileri, Türkiye'nin bölgedeki deniz hukuku ve politikalarını etkileyen önemli faktörlerdir. İsrail'in Gazze Şeridi'ne yönelik hareketlerinin bölgesel enerji politikaları ve güvenlik dengeleri üzerindeki etkileri, Türkiye'nin Mavi Vatan stratejisi ve Türkiye-Filistin ilişkileriyle doğrudan ilişkili olarak ele alınmalıdır.

4. Netenyahu ve Sorumluların Savaş Suçları Niteliğinde UCM'de Yargılanma, Ceza Alma ve Cezanın İnfazı İhtimali Nedir?

Devletler, insancıl hukukun ciddi ihlallerinden şüphelenilen kişileri yargılamak için gerekli yasal önlemleri almakla yükümlüdürler. Bu ihlalleri gerçekleştiren kişiler, savunma yaptıkları yer ya da milliyetlerine bakılmaksızın evrensel yargı ilkesine göre araştırılıp cezalandırılmalıdır. Bu ilke, savaş suçu işleyen kişilerin, suçu işledikleri yer ya da milliyetlerine bakılmaksızın yargılanabileceğini ifade eder. Bu, uluslararası hukukun temel prensiplerinden biridir ve uluslararası suçların cezasız kalmamasını amaçlar.

Suriye iç savaşında insancıl hukuku ihlal edenlerin, mülteci olarak gittikleri Finlandiya, İsveç, Almanya, Avusturya ve Fransa gibi ülkelerde savaş suçlarından yargılanmaları, evrensel yargı ilkesinin örnekleridir. Ruanda, eski Yugoslavya ve Kamboçya'da işlenen savaş suçları ve diğer uluslararası suçlar için özel olarak kurulan uluslararası mahkemeler yargılama yapabilmektedir. Bu mahkemeler, BM Güvenlik Konseyi tarafından kurulmuş olup, belirli çatışma ve suçlar için yargı yetkisi taşımaktadır. Yugoslavya ve Ruanda için kurulan Uluslararası Ceza Mahkemeleri, bu ülkelerdeki savaş suçlarından sorumlu tutulan kişilerin yargılanmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu mahkemeler, belirli coğrafi ve zaman dilimlerinde işlenen suçlar için kurulmuştur.

Günümüzde savaş suçlarının soruşturulması görevini üstlenen ana kurum Uluslararası Ceza Mahkemesidir. Hollanda'nın Lahey kentinde bulunan bu mahkeme, devletlerarası anlaşmalarla kurulmuş ve birçok ülkenin taraf olduğu bir uluslararası mahkemedir. UCM, Filistin'in mahkemeye taraf ülke olması sebebiyle, Gazze, Batı Şeria ve Doğu Kudüs'te işlenen savaş suçu, insanlığa karşı suç ve soykırım suçlarını soruşturma yetkisine sahiptir. Mahkeme, bu suçlardan sorumlu bulunan üst düzey devlet görevlilerine hapis cezası verebilir.

UCM'nin Rusya-Ukrayna konusunda süreci hızlı ilerletip Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin hakkında yakalama kararı çıkartırken, Filistin konusunda daha yavaş hareket ederek herhangi bir İsraili hakkında dava açmaması ve yakalama kararı çıkartmaması, mahkemenin farklı durumlar karşısındaki yaklaşımlarını göstermektedir. UCM'nin farklı durumlara farklı yaklaşımlar sergilemesi, uluslararası hukukun karmaşık yapısını ve politik faktörlerin hukuki süreçler üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Uluslararası hukukta suçların soruşturulması ve yargılanması süreçleri, sadece hukuki değil, aynı zamanda politik boyutları da içermektedir. Savaş suçlarının soruşturulması ve yargılanması süreçlerinin karmaşıklığını ve uluslararası hukukun bu konudaki işleyişini göstermektedir. Devletler ve uluslararası mahkemeler, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar gibi ciddi ihlallerin soruşturulması ve yargılanmasında önemli roller oynamaktadır. Ancak bu süreçler, politik faktörler ve uluslararası ilişkilerin karmaşıklığı nedeniyle zaman zaman farklılık gösterebilmektedir.

İsrail tarafından Gazze Şeridi'ne gerçekleştirilen askeri saldırılar sırasında sivillerin kasten öldürülmesi eylemlerin ilk grubunu oluşturuyor. Bu eylemler, hava ve kara saldırıları yoluyla, ayırım gözetmeksizin gerçekleştirilmekte ve evler, apartmanlar, okullar, camiler, hatta hastaneler hedef alınmaktadır. Bombalama eylemleri sonucunda, Gazze'de ve Batı Şeria'da on binlerce Filistinli sivilin hayatını kaybettiği, bunların yarısının kadın ve çocuklardan oluştuğu ve yaralı sayısının binlerce olduğu belirtilmektedir. Sivillerin kasten öldürülmesi eylemleri, Cenevre Sözleşmelerinin ağır ihlalleri olarak değerlendirilmektedir ve bu tür eylemler savaş suçu oluşturmaktadır. Sistematik ve yaygın olarak gerçekleştirilen ve toptan yok etme ya da soykırım yapma niyetinin tezahürünün oluştuğu bu öldürme eylemleri, insanlığa karşı suçlar hatta soykırım kategorisinde de değerlendirilebilirler.

İsrail, sivil yerleşim yerlerine ve altyapıya saldırılar gerçekleştirerek, yollar, su ve kanalizasyon hatları, gıda altyapısı ve barınma imkânlarını tahrip etmiştir. Bu saldırılar, sağlık merkezleri de dâhil olmak üzere birçok yapıyı kullanılamaz hale getirmiştir.

Gazze'deki Al-Ahli Al-Arabi hastanesine yapılan saldırı, çok sayıda sivilin ölümüne neden olmuş ve bu saldırının kapsamı, niteliği ve sonuçları itibarıyla insanlığa karşı suçlar kategorisindedir. İsrail, Gazze'ye elektrik, yakıt, su, gıda ve insani yardım akışını durdurarak, yüzbinlerce insanın temel ihtiyaçlarını karşılayamaz hale gelmesine neden olmuştur. Gazze'nin kuzeyinde yaşayan bir milyon üzerindeki sivil nüfusun, güneye göç etmeleri gerektiği ve aksi takdirde saldırıların hedefi olacakları açıklanmış, bu durum yüzbinlerce insanın göç etmesine neden olmuştur. İnsan Hakları Yüksek Komiserliği sözcüsü Ravina Shamdasani, sivillerin göçe zorlanması eyleminin bir uluslararası hukuk ihlali olduğunu ve suç oluşturduğunu ifade etmiştir.

Filistin devletinin 2015'te Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne taraf olması ve talep etmesiyle, UCM Filistin topraklarında işlenen suçları ve sorumlularını araştırmaya başlamıştır. Mahkeme, bu olayların araştırılmasının yargı yetkisine girdiğini açıklamıştır.

Sorumluların yargılanması ve cezalandırılması, söz konusu suçlardan hakkında dava açılmış ya da açılacak kişilerin Mahkeme'nin önüne çıkarılmasına bağlıdır. Bu, özellikle İsrail vatandaşı olan ve hakkında dava açılacak kişilerin Mahkeme'nin önüne çıkarılıp çıkarılamayacağını zorluklar gösterebilir. İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki askeri eylemlerinin uluslararası hukuk açısından değerlendirilmesi gerekir ve bu eylemler potansiyel savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar kapsamında incelenmesi gerekliliğini göstermektedir. UCM'nin bu konudaki rolü ve soruşturma süreçleri, savaş suçlarının yargılanması ve cezalandırılması açısından önem taşımaktadır.

5. İsrail-Filistin Çatışmasında BM'nin Etkisizliği Bağlamında Uluslararası Toplum Neden Bu Kadar Çaresiz Kalmıştır?

Silahlı çatışma kuralları, BM üye devletler tarafından onaylanan ve uluslararası savaş suçları mahkemelerinin kararlarıyla desteklenen Cenevre Sözleşmeleri ile belirlenmiştir. Bu sözleşmeler, savaş esnasında askerler, siviller ve savaş esirlerine yönelik muameleyi düzenler. Cenevre Sözleşmelerinin dördüncüsü, savaş zamanında sivil kişilerin korunmasına ilişkindir ve sivil hastanelerin saldırıya uğramamasını garanti eder. Uluslararası insancıl hukuk normları, savaşan tarafların sivil nüfusu etkileyebilecek saldırılara karşı önceden uyarıda bulunmalarını gerektirir. Tahliye edilemeyen sivillerin meşru bir hedef haline gelmemesi ve korunması gerekmektedir. İsrail ordusunun, tahliye bölgesi olarak adlandırılan bölgedeki sivilleri ve mülklerini korumak için gerekli tedbirleri alması gerekmektedir. Askeri işgaller sırasında işgalci güç, sivil halkın yiyecek ve tıbbi malzeme ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdür. İsrail'in Gazze'ye gelen yardım tırlarının geçişine izin vermemesi bu yükümlülüğe aykırıdır. İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki sivillere ve sivil altyapıya yönelik eylemleri, uluslararası insancıl hukuk kurallarını ihlal etmekte ve savaş suçları oluşturmaktadır. Bu eylemler, sivil topluluğa karşı sistematik ve yaygın bir planın parçası olarak kabul edilebilecektir. İsrail'in saldırıları Gazze ve Kuzey Gazze vilayetlerine odaklayarak, bu bölgelerde yaşayanları yerinden etmeyi ve demografik transferi zorlamayı amaçladığı düşünülmektedir. Bu eylemler, Gazze Şeridi'ndeki sivillerin temel haklarına yönelik bir saldırı olarak değerlendirilmektedir. İsrail, Cenevre Sözleşmeleri kapsamında, sivil halka sürekli düzenlenen hava saldırılarıyla yerleşim yerlerinin tahrip edilmesi, etnik temizlik ve zorla tahliye uygulamaları suçlarını işlemektedir. Sivil halk, çatışmanın tam hedefinde yer almakta, toplu katliam niteliğindeki bombardımanlar, elektrik-su kesintisi ve hastanelerin tahrip edilmesi gibi eylemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Uluslararası toplumun Filistinli sivil halkın haklarını göz önünde bulundurarak bu savaş durumunu ortadan kaldırmak için daha proaktif rol üstlenmesi gerekmektedir. İsrail'in Gazze Şeridi'nde gerçekleştirdiği askeri eylemler, uluslararası hukuk ve insancıl hukuk normları açısından ciddi ihlaller

içermekte ve savaş suçları oluşturduğunu göstermektedir. Bu eylemler, sivil halkın temel haklarını ihlal etmekte ve bölgede ciddi insani krizlere yol açmaktadır. Uluslararası toplumun bu duruma müdahale etmesi ve Filistinli sivil halkın haklarını koruması gerekir.

BM, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından dünyayı üçüncü bir savaştan korumak ve uluslararası barışı korumak amacıyla kurulmuştur. Bu yapı, Milletler Cemiyeti'nin başarısızlığından sonra, savaşın galip devletleri tarafından oluşturulmuş bir sistem üzerine inşa edilmiştir. BM, çeşitli idari bölümlere ayrılmıştır ve ana organları arasında Genel Kurul, Güvenlik Konseyi (BMGK), Ekonomik ve Sosyal Konsey, Yönetim Konseyi, Genel Sekreterlik ve Uluslararası Adalet Divanı bulunur. Örgüt, New York'ta bulunan genel merkezden yönetilir ve 193 üye ülkeye sahiptir. Genel Kurul, BM'nin iki temel organından biridir ve tavsiye niteliğinde kararlar alabilir. Her üye ülkenin Genel Kurul'da eşit oy hakkı vardır ve kararlar oy çokluğuyla alınır. BMGK, BM'nin yürütme organıdır ve 5 daimî üye (ABD, SSCB/Rusya, Çin, İngiltere, Fransa) ile geçici üyelerden oluşur. Daimî üyelerin veto hakkı vardır, bu da onların BMGK kararlarında belirleyici bir rol oynamalarını sağlamaktadır. BMGK, daimî üyelik sistemi, eşit temsil gücünün zayıflığı ve veto hakkı gibi konularda sıkça eleştirilmektedir. Reform talepleri arasında BMGK'nın yapısının değiştirilmesi, geçici üyelerin artırılması ve vetonun kısıtlanması bulunmaktadır. G4 Grubu (Almanya, Japonya, Brezilya, Hindistan), BMGK'nın reforme edilmesi gerektiğini vurgulamış ve BMGK'nın 21. yüzyılda uluslararası toplumun gerçeklerini yansıtmaması gerektiğini belirtmiştir. Türkiye, BM'nin büyük insani krizler karşısında etkisiz kalması ve BMGK daimî üyelerinin sistemi işlevsiz kılması nedeniyle BM'yi eleştirmiştir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Dünya, 5'ten büyüktür" ifadesiyle dikkat çekmiştir. Türkiye'nin talepleri arasında Genel Kurul'un Güvenlik Konseyi karşısında güçlendirilmesi ve BMGK'ya yeni geçici üyeler eklenmesi bulunmaktadır.

6. İnsani ve Acil Yardımı Engellemenin Uluslararası Hukukta Yeri Nedir?

Uluslararası insancıl hukukta abluka, savaşan taraflardan birinin, diğer tarafın üçüncü devletlerle ilişkilerini engellemek amacıyla uyguladığı bir yöntemdir. Bu, genellikle bir tarafın diğer tarafın limanlarını kuşatarak ve tüm gemi ve uçak geçişlerini denetim altına alarak gerçekleştirilir. Ablukanın temel amacı, abluka altındaki tarafın açık denizlere çıkışını ve ticari ilişkilerini sınırlamaktır. Bu yöntem, özellikle sivil halkın temel yaşamını ciddi şekilde etkileyebilir.

İnsancıl hukuk, ablukanın sivil halkı cezalandırıcı boyuta ulaşmasını ve toplu cezalandırmayı yasaklar. Bu çerçevede, Gazze'ye uygulanan tam abluka, insancıl hukukun ihlalini oluşturabilir ve savaş suçu teşkil edebilir. İsrail tarafından Gazze'ye uygulanan abluka, su ve elektrik kesintileri gibi eylemleri içerir. Bu, savaş hukukunun açık bir ihlali olarak kabul edilebilir ve savaş suçu oluşturabilir. Hamas'ın elektrik ve su altyapılarını kullanıyor olması, Gazze'deki 2 milyondan fazla sivil halkın bu temel imkanlardan mahrum bırakılmasını meşru kılmaz. Gazze halkının ve sivillerin temel insani imkanlardan mahrum

birakılması, insancıl hukukun orantılılık ve gereklilik ilkelerine aykırıdır ve savaş suçu oluşturabilir. Gazze Şeridi'ne uygulanan ablukanın uluslararası insancıl hukuk açısından değerlendirilmesini gerekir. İnsani yardıma erişim sağlanması engellenemez. Bu manada İsrail'in Gazze'ye insani yardımı engellemesi bir savaş suçu kabul edilebilecektir.

C. Kimyasal Biyolojik Radyolojik ve Nükleer (KBRN) Tehditler

1. Filistin-İsrail Çatışmasının KBRN Tehditler Kapsamında Yansımaları Nelerdir?

7 Ekim'den bu yana süregelen İsrail vahşetinin boyutları, İsrail'in yürüttüğü soykırım ve İsrail'in istihbarat ve askeri başarısızlıkları (İsrail'in beklediği sürede istediği askeri sonucu alamaması); İsrail'in Gazze'de Kitle İmha Silahları (KİS) kullanabileceği olasılığını gündeme getirmektedir. İsrail tarafından kullanılan fosfor bombaları ve sivil katliamının boyutları bu endişeleri güçlendirmektedir. İsrail'in KİS kullanımında hareket alanını kısıtlayabilecek faktörlerden biri İsrail aleyhine uyanan uluslararası kamuoyudur.

İsrail'in KİS kullanma ihtimalini sadece Filistin ve Gazze özelinde düşünmemek gerekir. Sınırsız Amerikan desteği yanında İsrail'in bölgesel güçlere ve İslam Dünyası'nın tamamına karşı elindeki en önemli kozu nükleer silahtır. İsrail, Filistin'deki varlığını sürdürmesinin ne kadar zor olduğunun ve ne kadar ciddi bir güvenlik zaafı yaşadığının farkındadır. Bu yüzden varlık garantisi olarak çok büyük hasarlara yol açma ihtimali olsa da nükleer silahları görmektedir. Bu durum; tarihi, yoğun ve tekrarlanan çatışmalara sahne olan Ortadoğu'nun bir 'nükleer mayın tarlası' haline gelmesine yol açma potansiyeline sahiptir. Bu noktanın oyun teorileri bağlamında dikkatli bir şekilde incelenmesi gerekmektedir.

2. İsrail sorunda KİS Kullanılması Mümkün mü?

KİS'lerin etkileri ve sonuçları aylar veya yıllar sonra ortaya çıkabilir. Anlık ve uzun vadeli sonuçlar doğurabilirler. Kullanılmama sebebi kontrol edilmelerinin çok zor olmasıdır. Bu tür silahların (KİS/KBRN ajanları) beş duyu organıyla algılanmaları zor olduğundan bu tür ajanlara sihirli ajanlar adı da verilebilir. Tünellerde KİS sadece Hamas üyelerini değil rehinelere de riske atacaktır. Bu tarz kimyasal silah ajanlarını sadece kullanmak değil transfer etmek, saklamak ve kullanmak da zordur, belli uzmanlıklar gerektirmektedir. Direkt olarak bölgeye KİS kullanımı, taraflar, çevre ve insanlık için büyük riskler taşımaktadır. Örneğin bu riskler nedeniyle Rusya, Ukrayna Savaşı'nda her seferinde nükleer tehditte bulunsun da kullanma girişimi neredeyse hiç yoktur. KİS kullanımı kontrolü olmayan bir mekanizmadır ve önü alnamaz sonuçlar doğurur. Bu tür silahların kullanılmaları yasaklanmış ve bu yasaklar belli antlaşmalar ile güvence altına alınmışlardır:

-1675 Fransa- Kutsal Roma Cermen- Strazburg Anlaşması

-Lahey Sözleşmesi – 1899-1907

-1993 Kimyasal Silahlar Sözleşmesi (188 ülke tarafından kabul edilmiştir).

KİS'lerin kullanımı sadece karşı tarafa zarar vermeyecek kullanılan bölgenin tamamını etkileyecektir. KİS kullanımlarında sadece belirli bir kişiyi yok edemezsiniz. Etrafındaki kişiler de bundan etkilenecektir. Bunlardan korunmak için Kişisel Koruyucu Donanım (KKD) ihtiyaç vardır. Herkese kişisel koruyucu donanımı dağıtmak (maliyetler bakımından) mümkün değildir. KBRN olayları; öncesi, olay anı ve sonrası olmak üzere üç aşama da ele alınmalı ve değerlendirilmelidir. Tek başına her bir sürecin göz önüne alınması tüm süreçlerin değerlendirilmesi (etki ve sonuçları) anlamında yeterli olmayabilir. Bu tür olaylar çok büyük kaosa ve sağlık kurumlarının aşırı yük binmesine sebep olurlar. Bu silahları kullananlar kendilerine ve kendi vatandaşlarına dahi zarar verebilirler; bu da İsrail'i her iki taraf açısından da suçlu duruma düşürebilir. Tünellerde bu silahların kullanılması çok risklidir ve sonuçları çok ağır olabilir. Bu bir soykırımın, İsrail eliyle kanıtlı bir şekilde gerçekleştirilmesi anlamı taşıyabilir.

Bu tür silahların kullanılmalarını bazı siyasi boyutları da söz konusudur; örneğin Biden'ın 2024'te yapılacak olan ABD seçimlerinde tekrar aday olması beklenmektedir. Bu tarz silahların kullanımı veya desteklenmesi dünya ve Amerikan kamuoyunda infial yaratacaktır. Bu durumda Biden'a, İsrail'e karşı eyleme geçmesi adına baskılar oluşacak ve seçim sonuçlarına da etki edebilecektir.

Bir diğer konu esirler konusudur. Bu tür silahların kullanılması durumunda tünellerde bulunan İsraili ve diğer ülke vatandaşı olan esirler de bundan etkilenecekler ve belki öleceklerdir. Böyle bir durumun İsrail iç siyasetine de etkileri ve sonuçları olacaktır. Nitekim İsraili esirlerin aileleri şu an bile siyasilere büyük baskılar ve eylemler yapmaktadırlar.

Olası bir nükleer silah kullanımında sadece İsrail sınırları ile kalmayacak olan sınırlar ötesi etkilere sahip olmalarıdır. Çernobil'de yaşanan dramdan Rusya ve Slav ülkeleri de ve hatta bizim ülkemiz bile etkilenmiştir. Bu sebepten bu tür silahların kullanımına karar vermek o kadar kolay olmayacaktır. Rusya defalarca bu tehdidi öne sürmüş fakat kullanamamıştır. İskandinav ülkeleri yaşadıkları bu risklerden dolayı en hazırlıklı ülkelerdir. Risk düzeyi yüksek olması dolayısıyla kullanımı tercih edilmemektir.

KİS'lerin askeri, siyasi boyutlarının yanı sıra çevresel boyutu da söz konusudur. KBRN-ajanlarının kullanılmasından sonraki sürecin bedeli tüm boyutlarıyla ağır olacaktır. Toprak, su ve ekolojik olarak her yönüyle inanılmaz bir risk durumu yaratacaktır. Tüm dünyada ve ülkemizde yaşanan Koronavirüs salgını, KBRN'yi iyi anlamak için önemli bir örnektir. Diğer yandan çevremizdeki ülkelerde bulunan nükleer santraller gerekli önlemler alınmaması durumunda bölgedeki tüm ülkeler için bir risk kaynağıdır. Olayın nükleer boyutunda büyük bir önem taşımaktadır. Dünyada 437 nükleer reaktör bulunmaktadır. Nükleer silahlanma ve güce enerjiye karşı olan ABD'de bu reaktörlerin 100 tanesine bulunmaktadır. Güce sahip olan ülkeler gücün kontrolünü ellerinde tutmak istemektedirler.

Bu tür süreçlere hazırlıklı olmanın en önemli yolu tüm süreçlerde olduğu gibi eğitimden geçmektedir. KBRN ajanlarının tanınması, bunlara karşı önlem alınması ve süreçlerin düzgün ve etkili bir şekilde

yürütülebilmesi için eğitim ve diğer planlamaların dikkatlice yapılması ve hayata geçirilmesi gerekmektedir.

80

D. İNSANİ YARDIM

1. Filistin'deki Acil İnsani İhtiyaçlar Nelerdir ve Özellikle Çatışma Bölgelerinde Yardım Dağıtımında Karşılaşılan Zorluklar Nelerdir?

Bölgedeki acil insani ihtiyaçların önceden tespitinin yapılması için yapılacaklar açıkça bellidir. Gıda kumanyası, battaniye, sıcak yemek, hijyen paketi, elbise dağıtımı, hasta bezi, ilaç ve tıbbi malzeme ve ilk yardım çantası birincil önem taşıyan ihtiyaçlar arasında yer almaktadır. Jeneratör ve yakıt hayat kurtaran aparatların çalıştırılması açısından elzemdir. Bunların dışında özel ihtiyaç grubu olarak adlandırılan çocuk, hamile ve yaşlı kesimin ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir.

Her ne kadar Türkiye'deki Kızılay, İHH İnsani Yardım Vakfı ve Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) gibi kurumlar geniş personel ve operasyonel tecrübelerle sahip olsa da bölgede yardım dağıtımında birçok zorlukla karşılaşmaktadır. Bunların başında Refah sınır kapısının kapalı olması ve giriş çıkış işlemlerinin yapılamaması gelmektedir. Gazze'ye gerçekleştirilen yardımlar insani yardım kuruluşları ile koordineli ve bölgedeki partner kurumlar ile ortaklaşa yürütülse de sınır kapılarının kapalı olması durumu kurumların elini sınırlandırmaktadır. Bölgeye ulaşan sınırlı sayıda yardıma ek olarak bölge içerisinde para alışverişinin sağlanması sayesinde yereldeki kurumlar ile iş birliği çerçevesinde faaliyetler gösterilmektedir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Türk Kızılay, İHH ve TDV'nin bölgeye gitmeden önce yaptığı ön hazırlık ve saha hakkındaki bilgileri sayesinde tespiti ve temini gerçekleştirilen malzemelerin ihtiyaç sahiplerine ulaşımı hususunda ciddi engeller bulunmaktadır. İnsani yardım konusunda köklü ve zengin bilgi birikimine sahip olan kurumlarımızın dünyada örneği azdır. Bu nedenle bölgedeki en önemli zorluk olan sınır kapılarının kapalılığı durumu ortadan kalktığında kurumlarımız bölgede ciddi boyutta faaliyet gösterebilecektir. Kurumlarımız sınır kapıları açıldıktan sonra ihtiyaç sahiplerini tespit etme ve yardımları onlara ulaştırmada sorunsuz hareket edebilecektir.

İsrail'in savaş hukukunu hiçe sayarak hastaneleri, sivil yerleşim yerlerini işgal etmesi beraberinde birçok sorunu getirmektedir. Elektrik, su ve gıdaya erişimin engellenmesi en temel sorunlardan bir kaçıdır. Etkin bir işgal bölgesi olan Filistin topraklarının temel insani ihtiyaçlara erişimine ek olarak bölgeye ulaşan yardımlar bölgedeki sivil nüfusun ihtiyacıyla bağdaşır ve orantılı değildir. Bu nedenle İsrail'in insani yardımı kesme eylemini bir an önce terk etmesi gerekmektedir. Sivil halk açlığın bir silah olarak kullanıldığı durumla karşı karşıyadır. Bu nedenle işgalcilerin temel kaidelere uymaması diğer önemli bir soruna işaret etmektedir. İsrail'in hastaneleri vurması veya insani yardım depolarının yanındaki yerleri vurması güvenlik açısından ciddi bir sorundur. İster Hamas militanları hastanede tedavi görsün ister hastane Hamas üyeleri tarafından işletilsin amacı dışında askeri maksatla kullanılmadığı sürece hiçbir hastane vurulmamalıdır. Askeri maksatla kullanıldığı ispat edilse dahi orantılılık ve tedbir ilkeleri gözetilerek hastanede bulunan hasta, yararı ve sivillerin durumlarının dikkate alınması gerekir.

Operasyonel erişim çerçevesinde hareket eden Türk Kızılay'ı, bölgede Mısır, Filistin ve İsrail Kızılay'ı ile temas halindedir. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu bünyesinde ulusal dernekler olarak faaliyet gösteren Kızılay bütün ülkelerde doğal muhatap bulabilme şansı açısından diğer kurumlara göre avantajlıdır. Ancak temel sıkıntılardan birisi ilgili malzemelerin sınır kapısından geçirilmesinde elinin sınırlı olmasıdır. Sorunun bir diğer boyutu ise işgal bölgesinde çalışmalarını yürüten insani yardım çalışanlarının hedef alınmasıdır. Birleşmiş Milletler, Filistin Kızılayı ve diğer insani yardım kuruluşlarının personel ve tesislerinin hedef alınması ve arızı zararlar insani ve tıbbi yardıma erişimi olanaksız hale getirmektedir. Yeterli insani yardımın sağlanabilmesi için İsrail'in hava sahasını açması gerekmektedir. Sınır kapıları açık tutulmalıdır. BM Güvenlik Konseyi üyeleri nezdinde diplomatik ilişkiler yürütülerek bu konu özelinde baskı yapılmalıdır. Ayrıca Mısır'ın işgal altındaki Filistin topraklarına sınırdaş bir transit ülke olarak 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerine Yüksek Akit Taraf sıfatıyla insani yardımı kolaylaştırma sorumluluğu bulunmaktadır.

Bölgedeki yaşam koşulları halk sağlığı açısından ciddi tehlike arz etmektedir. Kötüleşen halk sağlığı kolera gibi salgın hastalıklara neden olabilir. Ayrıca bölgeye gönderilen cihazların elektrik ve su gibi temel ihtiyaçların olmaması sebebiyle çalışmayacak durumda olması diğer bir sorundur. İnsani ihtiyaçlardan önce silahlı çatışmaya doğrudan katılmayan her sivilin Uluslararası İnsani Hukuk ve İnsan Hakları Hukuku bağlamında yaşam hakkı olduğu gerçeğinin altının çizilmesi gerekmektedir.

2. İnsani Yardımın Etkili Bir Şekilde Ulaştırılması ve Etkilenen İnsanlar için Uzun Vadeli Sürdürülebilir Çözümler Noktasında Neler Yapılabilir?

Kısa ve kesin bir ateşkes için acilen silahların durması gerekmektedir. Kısa vadede acil olan ablukanın kaldırılması ve uluslararası hukukun öngördüğü şekilde sivillere yardımın ulaştırılmasıdır. Sivil toplum kuruluşları bölgede ofis açabilir. Orta-uzun vadede ise binlerce enkaz ve yıkım sorunu göz önünde bulundurulmalıdır. Enkazların kaldırılması için paydaş kurumlar tarafından koordineli arama kurtarma çalışmaları yapılmalıdır. İHH İnsani Yardım Vakfı bölgede gönüllü olarak arama kurtarma çalışmalarına katılabilmek için AFAD'a başvuruda bulunmuştur.

Diğer bir çözüm noktası ise bölgenin demografik yapısının bozulmamasına işaret etmektedir. Yeni bir imar planının altyapısının hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca aykırı hareket etmemek ve birlikteliği sağlamak için Gazze özelinde yürütülecek faaliyetlerin Türkiye'nin dış politikası ile uyumlu şekilde yürütülmesi faydalı olacaktır. TDV bölgedeki Müslüman toplumları bilinçlendirme amacıyla uluslararası muhataplar ile bir konferans düzenleyebilir. TDV bu organizasyonu üstlenebilir.

İnsani kaygılar çerçevesinde her iki tarafın adına ve her iki tarafla konuşulabilmesi önemlidir. İnsani yardım konusunda zengin olan Türkiye, sivil toplum kuruluşları öncülüğünde faaliyetler yürütebilir. Hem Türkiye'deki Yahudi toplumu hem de İsrail'deki Türk toplumu insani misyon bağlamında

etkileşim içerisinde olmalıdır. Örneğin Türkiye Musevi Cemaati Hahambaşı insani misyon kapsamında Kudüs'e gönderilebilir. Ülkelerdeki lobiler üzerinden İsrail ile ilişkiler yürütülebilir. Aynı zamanda Yahudi nüfusuna sahip olması sebebiyle Azerbaycan mobilize ettirilmelidir. İnsani yardım akışının düzenli ve yeterli şekilde sürdürülmesi, Rafah Sınır Kapsından yapılan insani yardımın arttırılmasına Kerem Şalom ve Erez sınır kapılarının açılmasına bağlıdır.

Türkiye kültürel, tarihsel değerleri sebebiyle sahip olduğu sorumlulukları ve bu sorumlulukların tesirini göz ardı etmemelidir. Öte yandan Hamas Türkiye'nin insani pozisyonunu etkili kılacak şekilde tutumunu gözden geçirmeli; Türkiye'nin insani girişimlerinin sonuç sağlanacak şekilde Hamas tarafından desteklenmesi sağlanmalıdır. Türkiye'nin insani pozisyonu hem Filistin hem de İsrail halkının insani kaygılarının ve ihtiyaçlarının savunulmasına yönelik olmalıdır. Türkiye hiçbir zaman insani açıdan karnesinde kötü not olan bir ülke olmamıştır. Türkiye'nin insani değerleri her yerde aynıdır, evrenseldir. Hamas, Türkiye'yi bu doğrultuda değerlendirmelidir. İsrail ve Türkiye arasında zaman zaman gerilimler yaşansa da İsrail Türkiye'yi her zaman ciddiye almaktadır.

Uluslararası bağlantıları sayesinde daha çok muhatabı olan Türk Kızılay'ının sesi daha çok çıkmalıdır. Diğer ortaklarını etkileyerek birlikte daha fazla faaliyet göstermelidir. Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı İslam ülkelerinde kendi muadil ve muhataplarını harekete geçirmek için daha güçlü bir çağrı yapabilir ve kampanya yürütebilir.

Öte yandan BM mekanizmasının etkin şekilde çalışması gerekmektedir. Çatışmanın çözümü için kamuoyu da önemli rol taşımaktadır. Çeşitli bölgelerden ve taraflardan sanatçılar ile ilgiler çatışma bölgesine çekilmelidir.

E. GÖÇ

1. İsrail Soykırımının İnsandışılaştırma, İnsansızlaştırma, Zorla Yerinden Etme ve Göç Bağlamında Yansımaları Nelerdir?

Bölgede bir tür mülksüzleştirme faaliyeti uygulanmaktadır. Bu sorun beraberinde yerinden etmeyi getirmektedir. Dolayısıyla mesele bir mülksüzleştirme, yerinden etme ve demografi değişimine işaret etmektedir. Bu bölgeden kimsenin bölge dışına zorla göç ettirilmesine izin vermeyecek politikalar yürütülmelidir. 2006-2007'den itibaren Filistin'den Türkiye'ye göç hareketi var olsa da son yıllarda Türkiye'deki düzensiz göç hareketlerinin üçte ikisi Avrupa'ya geçmeye yöneliktir. Yerinden olan insanların bir kısmı Türkiye'ye yönelmekte ancak bir kısmı başka ülkelere geçmeye çalışmaktadır. Bu nedenle Türkiye'ye Filistin'den büyük bir göç akını beklenmemektedir. Türkiye'nin bu hususta geçici olarak rol alması önerilmektedir. Filistin halkının başka yönlelere doğru zorla göç ettirilmesine karşı Türkiye'nin ciddi ve ön alıcı önlemler alması gerekmektedir. Mülksüzleştirmenin önüne geçmek için birtakım belgeleme ve arşiv uygulamaları yapılmalıdır.

Öte yandan İsrail ve Türkiye arasındaki vize serbestisi uygulaması gözden geçirilebilir ve bu uygulamaya kademeli olarak sınırlamalar ve tahditler konulabilir. Filistin ile vize uygulaması yürürlükte iken İsrail vatandaşlarına uygulanan vize serbestisi sorunlu bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında zulüm ve işgal altındaki Filistin vatandaşlarından vize talep edilirken, işgalci İsrail vatandaşlarına vize serbestisi sağlanması Türkiye'nin dış politikadaki tutum ve davranışları ile ters düşmektedir.

F. TÜRKİYE, ÇİN/HİNDİSTAN, RUSYA, ABD, İRAN PERSPEKTİFLERİ

Hamas'ın 7 Ekim saldırısı iki açıdan dikkat çekmektedir. Birincisi saldırının hedefinde son yıllarda görülmedik düzeyde çok sayıda sivil ve rehinenin bulunması uluslararası kamuoyunda Filistin davasına sempatiyle bakanların bile savunması zor bir durum yaratmıştır. İkincisi, ABD 1973'ten beri hiç olmadığı düzeyde İsrail'in yanında durmuştur.

Ancak 7 Ekim saldırısı ile ilgili tartışmalar devam etmektedir. Bir kere bu saldırıların İsrail ve ABD tarafından aslında önceden haber alındığına dair spekülasyonlar yapılmaktadır. Bu spekülasyonların kaynağı Mısır istihbaratının İsrail'e Kassam Tugaylarının hareketliliği konusunda bilgi verdiği gerçeği yatmaktadır. Ancak bu bilginin istihbarat niteliği açısından güvenliği ve kesinliği konusundaki tartışmalar devam etmektedir. Netenyahu ve Nasrallah için bu yeni süreç zorlu hale gelmiştir. Bütün dünyanın dâhil olduğu büyük bir süreçte kendi hareket alanında özgürce hareket edebilen liderler oluşturmuştur. Netenyahu Gazze'ye çok yönlü bir saldırı planlamaktaydı. Buna önlem niteliğinde Hamas nereden nasıl İsrail'e gireceğinin detaylıca hesaplandığı ve organize edildiği operasyonu gerçekleştirmiştir. Operasyon İsrail'e dair öncelikle üç miti yıkmak üzerine planlanmıştır. İlk aşamada Gazze'nin aşılabildiğini, Gazze dışına çıkılabildiğini göstermek; ikincisi MOSSAD'ın her şeyi bildiği mitini yıkmak; üçüncüsü ise demir kubbeye rağmen İsrail'e saldırılabileceğini göstermek. 7 Ekim ile bu üç mit yıkılmış ve sarsılmıştır.

Hamas hususunda Filistin'deki 2006 seçimleri İsrail ve Batılı devletler tarafından tanınmadı. 132 koltuktan 76'sını kazanan Hamas İsrail tarafından tanınmadı. Hamas bugün siyasi bir parti olarak karşımızda olabilir. Hizbullah'ın askeri kısmı terörist olarak tanınmakta ve siyasi kısmı bu şekilde görülmemektedir. Dolayısıyla Hamas'ın sistem içine çekilerek meşru ve sorumlu bir aktör olma fırsatı süreç içerisinde heba edilmiştir.

Gazze operasyonu İsrail'in yayılmacı stratejisinde yeni bir merhale olabilir. Mearsheimer'ın son zamanlarda dile getirdiği bir söz özetle şu şekildedir: "Kırım ilhak edildiğinde ilgi gösterilmedi, sadece küçük bir yarımada olarak görüldü. Stratejik önemi anlaşılmadı. Batılılar bu durumu küçümsedi. Oysaki bu, aslında Ukrayna'nın işgalinin bir işaretiydi." İsrail'in günümüzde izlediği askeri ve politik yol da gelecekteki gelişmeleri gösteriyor. Bu durumun farkına varılması gerekmektedir.

İsrail için İbrahim Anlaşmaları önemli bir adımdır. 2020 yılında BAE ve Bahreyn ile imzalanan anlaşma aynı yıl içinde Fas ve Sudan ile genişlemiştir. Sonraki aşamada Türkiye ve Suudi Arabistan gibi ülkelerle genişletilmesi planlanıyordu. Ayrıca, Bir Kuşak Bir Yol koridoru da gündemdeydi ve Orta Doğu'da İsrail ile barış olduğuna dair bir algı oluşmaya başlamıştı. Bunun Netenyahu'nun bir algı yaratma hareketi olduğunu söylenebilir. Özellikle Müslüman ülkeler ile normalleşme ve diyalog oluşturma süreci ile

Netenyahu “Biz Filistin problemini çözemedik ama Arap ve Müslüman ülkelerle ilişkilerimiz gayet iyi. Filistin bir problem değil bölge için. Bu İsrail’in iç meselesi” algısını yaratmayı amaçlamaktadır. Ancak bu operasyon her şeyi değiştirdi. Belki de Hamas tam bu nedenle Filistin’de barış olmadığını duyurmak için kendini feda etmeyi tercih etmiş olabilir.

Son gelişmeler hem uluslararası alanda hem de kamuoyu düzeyinde Filistin meselesi etrafındaki kışkırtmanın netleşmesine ve keskinleşmesine neden olmuştur. Öyle ki Batılı devletlerin büyük çoğunluğunun İsrail’e aktif destek vermesi meselenin neredeyse bir din savaşı boyutuna indirgenmesine/evrilmesine neden olmuştur. Türkiye dâhil İslam ülkelerinin çoğunluğu İsrail’in askeri saldırılarını kınayıp Hamas’ı ‘terör örgütü’ olarak değil ‘direniş örgütü’ olarak görmektedir. İslam dünyası genel olarak Filistin’e olan desteğini belirtmektedir. Bu meyanda 1967 sınırları içerisinde Filistin devletinin kurulması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Ne var ki Hamas ile Filistin Ulusal Yönetimi arasındaki uzlaşmazlıklar, Hamas’ın Gazze’nin fiili hâkimi olması ve kimi politikaları daha Filistinliler arasında siyasi bir birliğin oluşmasını engellemektedir. Ateşkes isteği sürecinde yaşanan bloklaşma, her ülkenin pozisyonunu göstermektedir. BM’ye Rusya tarafından sunulan karar önerisine karşı çıkanlar ve onaylayanlar aslında hangi tarafa yakın olduğunu da ortaya koymuştur.

Almanya’nın İsrail yanlısı tavrı ilginç bir durum arz etmektedir. AB, önceden daha tarafsız ve yapıcı bir tutum sergilerken günümüzde ABD ile benzer bir frekansta hareket etmektedir. Türkiye’nin BM üzerinde daha etkin bir rol oynaması ve Filistin yanlısı duruşunu net bir şekilde ortaya koyması gereklidir.

Garantörlük mekanizması açısından, ABD ve AB masada olmayı isteyecektir; aynı şekilde Çin, Rusya, İran, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri de rol almak isteyecektir. Ancak bu kadar çok ortağın olduğu bir garantör mekanizması etkili çalışamayabilir. Kısa vadeli çözüm olarak, İsrail’e ateşkes baskısı yapılabilir. Bu gerçek bir çözüm olmasa da sürecin başlangıcı olabilir. İnsani koridorun oluşturulması için İsrail ve Filistin yönetimleri arasında koordinasyon sağlanmalıdır. Ayrıca yerel garantörler devreye girebilir. Bu kişiler yardımların Hamas’a gitmeyeceğine dair güvence verebilecek yetkililer olabilir. Ürdün ve Mısır sınırlarını açmayı reddettiğinde Filistinliler için içerde mülteci kampları oluşturulabilir. Güncel durumda müzakere olasılıkları sona ermiştir. Refah’tan girecek yardımlarla sorun çözülemez. Acil olarak Gazze’ye denizden insani yardım koridoru oluşturulması gerekmektedir.

Uluslararası hukuka göre işgal altındakilere, işgalciye karşı silah dâhil yardım yapmak mümkündür. Müslüman ülkeler yardım etmekte daha cesur olmalıdır. Devletler, vicdan sahibi devletler, Müslüman devletler, İsrail’e Kuzey Kore muamelesi yapmalıdır. Yaptırım uygulamalı, diplomatik ilişkileri sonlandırmalıdır. Hamas, Filistin direnişi için son umutlardan biridir. Filistin Ulusal Yönetiminin İsrail karşısındaki çaresizliği ve adeta ‘teslimiyeti’ dikkate alınırsa Hamas’ın bitirilmesi durumunda etkili bir Filistin direnişi kalmayacaktır. Ancak Hamas ile Filistin Ulusal Yönetimi arasında bir uzlaşmanın

sağlanması Filistin'in geleceği için şarttır. Öte yandan bu süreç Filistin'de el-Kaide tarzı radikalleşmeyi artırabilir ve işgale direnmek isteyen kişiler başka grupların etkisi altına girebilir, ki bu bölgede şiddetin durmayacağı anlamına gelir.

Güçlü devletlerin İsrail'e olan desteği giderek artmakta ve netleşmektedir. Batılı ülkelerin İsrail'e bu kadar açık ve net destek vermesinin arkasında Batı'da yükselen popülizm ve aşırı sağın güçlenmesi yatmaktadır. Aşırı sağın yükselmesi dış politikada militerleşme ve hukuk yerine kimlik siyasetinin daha öne çıkmasına neden olmaktadır.

ABD'nin Doğu Akdeniz'de askeri varlığını artırması İsrail'e açık destek olarak görülmektedir. Ancak artan Amerikan askeri varlığı ABD'nin savaşa aktif olarak katılmasından ziyade savaşın bölgeye yayılmasını engellemek için alınan bir tedbir olarak görülebilir. Nitekim, Hizbullah ve İran, İsrail'e yönelik bir saldırı girişimine karşı uyarılmıştır.

Amerika'nın İran'a yönelik "uyarısı", bölgeye müdahale konusunda çekincelere yol açmaktadır. Öte yandan İran-Çin ilişkilerinde kaydedilen gelişmelere karşın bir ABD/İsrail ile İran arasında bir karşılaşma durumunda Çin'in İran'a aktif destek vermeyeceği düşünülmektedir. Çin'in bölgedeki rolü askeri ve siyasi inisiyatif alma açısından abartılmamalıdır. Çin, İran konusunda herhangi bir belirgin adım atmamış ve güven vermemiştir.

İsrail-Hamas çatışmasının daha geniş Orta Doğu'ya yayılması olası değildir. İran'ın kendi iç sorunları ve ekonomik problemleri oldukça fazladır ve İsrail'e ve ABD'ye karşı aktif bir saldırıdan kaçınacaktır. Rusya, söylem düzeyinde olayları izlediğini belirtmektedir. Çin ise kesinlikle kimseye güven vermemekte ve bölgeye müdahil olmayacaktır. Bölgedeki diğer devletler ise meseleye askeri olarak müdahil olabilecek kadar güçlü değil ve böyle bir iradeleri de yoktur; nitekim bu da Hamas'ın eleştirdiği bir konudur. Hamas'ın beklentilerinden birisi, yönetimlerinin İsrail işgali ve zulmü karşısında Arap/Müslüman halkların yönetim karşıtı protestolara dönüşecek bir hareketi tetikleyerek İsrail karşıtı yönetimlerin iktidara gelmesidir.

Ayrıca itidalli davranmak son derece önemlidir. İsrail Konsolosu'nun konutu önünde yaşanan arbede normal bir durum değildir. Halkın sakinleştirilmesi gerekmektedir. İsrail ile diplomatik ilişkilerin kesilmesi sorunları çözmez. Netanyahu'ya karşı uluslararası kamuoyunu bilgilendirme önemli bir adımdır. Türkiye'nin UCM'de dava açılmasını sağlaması, durumu belgelemek için en iyi yol olabilir. Güney Afrika Cumhuriyeti böyle bir çağrıda bulunarak Netanyahu'nun yargılanmasını istemiştir. İlerleyen dönemde insan hakları mahkemelerinde kullanılmak üzere nitelikli bir belgeleme gerçekleştirilmesi gelecek açısından büyük öneme sahiptir.

1. Türkiye Perspektifi

Mescid-i Aksa'nın Filistin'de bulunuşu ve Filistin coğrafyası/halkı ile olan tarihi bağları nedeniyle Türkiye, İsrail sorununu uzun yıllardır yakından takip etmektedir. İsrail'i bir devlet oluşumuna götüren son derece tartışmalı süreç ve bölgede sonraki gelişmeler Türkiye'nin yakın tarihi ile de yakından ilintili olagelmıştır. Özellikle Mescid-i Aksa, Kudüs ve Gazze son dönemlerde İsrail Türkiye ilişkiler zincirindeki en kritik halkalardandır. İsrail'in Gazze politikası, Türkiye ile ikili ilişkileri olumsuz etkilemektedir. İsrail, Gazze'yi bir problem ve güvenlik tehdidi olarak değerlendirmekte ve hatta Batı Şeria'nın bile Gazze'ye dönüştürülebileceği düşünülmektedir. Gazze harekâtı tamamlandıktan sonra bu bölgeye yönelme olasılığı bulunmaktadır. Bazı uzmanlar, İsrail-Türkiye ilişkisinin sona erdiğini iddia etmektedirler, çünkü İsrail-Türkiye çıkarlarında uyumsuzluk vardır ve ilişkilerde devamlılık bulunmadığı bazı uzmanlarca öne sürülmektedir. Bu nedenle diplomatik ilişkileri ve ticari ilişkileri farklı bir perspektiften değerlendirmek gerekmektedir.

İsrail-Filistin Çatışmasında Türkiye için Riskler ve Beklentiler Nelerdir?

Türkiye başta yapıcı davranmış, ara bulucu ve çözücü rolü üstlenmeye çalışmıştır. Ancak İsrail vahşeti planlı ve bilinçli bir 'soykırım' halini aldığı için Türkiye'nin üstlendiği rolleri aşan bir durum oluşmuştur. Türkiye bu durumda öncelikli siviller hakkında, ateşkes ve garantörlük çerçevesinde davranmaya devam edecek gibi görünmektedir. Türkiye; uluslararası alanda diplomatik baskı, İslam ülkeleri nezdinde girişimler, uluslararası hukuk çerçevesinde adımlar, insani yardım, arabuluculuk vb. gibi fonksiyonlarla gelişmeleri takip eden ve müdahil olan bir aktör konumunu sürdürmeye devam edecektir.

Diğer taraftan gelişmeler krizin diplomatik yollarla çözüme ulaştırılması konusunda Türkiye'nin elini güçlendirdiği de iddia edilebilir. 15 Kasım 2023 tarihinde yapılacak Uluslararası Konferansta bu rolün etkililiğine dair daha fazla bilgi ortaya çıkmış olacaktır.

İsrail'in dijital diplomasisi örnek alınabilir. İnsan üzerinden daha büyük perspektif ortaya koyulabilir. Sadece numaralarla anmaktansa isim ve fotoğraflar ile yapılması gerekir. İsrail genel olarak sahada kazanan fakat masada yargılanan bir ülke olarak dijital diplomasi alanında yoğun faaliyetler yapmaktadır. Bu açıdan Gazze'de hayatını kaybeden insanların onurunun korunması ve numaralardan ziyade tekrardan insanlaştırılacakları çalışmaların yapılması önem arz etmektedir. Hayatını kaybeden insanlarla alakalı uzun soluklu bir çalışma yapılabilir. Birkaç ay sonra uluslararası gündemin değişmesi durumunda bu çalışma Gazzelilerin onurunu koruyacaktır.

Türkiye'nin Hamas'a karşı tutumunu etkileyen faktörler arasında İsrail-Türkiye ilişkilerinin rolü bulunmaktadır. İsrail, Türkiye'nin Hamas ile mesafeli durmasını istemiş ve Hamas'ı ötekileştirmeye çalışmıştır. Bu politika, Hamas'ı İran'ın etkisi altına itmiş olabilir. İsrail, zaten Gazze'yi yok etme

amacındaydı ve Hamas bu süreçte bir etken oldu. Gazze'de radikalleşme arttı ancak İsrail Filistinlilere yönelik yaptırımları meşrulaştırmayı hedefledi. Bu politika Gazze halkını Hamas ile iletişimde kalmak zorunda bıraktı ve Hamas'a olan destek arttı. Filistinlilerin kendi kaderini tayin hakkı, direniş hakkı ve insan hakları temelinde temel ihtiyaçlarına saygı gösterilmesi gerektiği konusunda fikir birliği söz konusudur. Gelenen son durumda İran'ın da Hamas'a krizin geldiği son süreçte destek vermediği ve süreçten uzaklaştığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu süreçten sonra İran ve Hamas arasındaki ilişkiden bahsetmek çok isabetli olmayacaktır.

2. Çin-Hindistan Perspektifi

İsrail-Filistin Çatışmasında Çin'in Rolü ve Beklentisi Nedir?

Çin meselesi değerlendirilirken, öncelikle Çin'in kendi bölgesindeki politikalarına odaklanmak önemlidir. Çin, 2013 yılından sonra bölgedeki etkisini artırmaya yönelik adımlar atmaya başlamıştır. İslami ve Müslüman ülkelerle özel bir ilişki geliştirmeyi hedeflemiştir; bu bağlamda Pakistan ile 2017'den sonra daha yakın ilişkiler kurmuştur. Bu politikalar, ABD'den bir tepki almıştır. ABD'nin iç siyaseti oldukça karmaşık görünmektedir. Örneğin, Bangladeş'e ABD tarafından Kuzey Kore'ye uygulanan sert yaptırımlar benzeri yaptırımlar uygulanmaktadır. ABD'nin 2021'den beri Hint-Pasifik stratejisine odaklandığı görülmektedir. Rusya ile ilişkiler ise ABD'nin ayrı bir odak noktasıdır. ABD uzun bir süredir tepki olarak gücünü sergilemektedir. Çin farklı bölgelere yatırımlar yapmaktadır, ancak bu yatırımların yanında siyasi ve askeri anlamda yardım güveni vermemektedir. Çin'in bu konudaki duruşu oldukça diplomatik bir şekilde belirginleşmiştir. İsrail-Filistin hususunda Hamas'ın adını kullanmaktan kaçınmakta ve aşırı diplomatik bir dil kullanarak pozisyonunu belirtmektedir.

Uygur konusu da Çin'in gündeminde yer almaktadır ve bu nedenle Çin, bu konuda resmi bir tutum sergilemekten kaçınmaktadır. Çin, "IMEC" projesinin "Kuşak Yol" projesine tepki olarak ortaya çıkması nedeni ile Çin için büyük bir tehdit oluşturduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda Çin çatışma ve kriz yaşanan bölgelerde ticaret yapma yeteneğine sahiptir. Krizi fırsata çevirme anlayışı benimsenmektedir. Çin uzun vadeli planlar yapma eğilimindedir ve kısa vadeli hedeflere odaklanmaktansa uzun vadeli stratejileri tercih etmektedir. Çin'in İsrail-Filistin konusunda kısa vadeli çözüm arayışında olmadığı ve sorumluluk üstlenmek istemediği görülmektedir. Bu durumun 50 yıl gibi uzun bir süre devam etmesi olasıdır.

Geçmişte Çin kamuoyu Filistin'i %90 gibi büyük bir oranda destekliyordu ancak günümüzde bu oran %50'ye düşmüştür. Sosyal medyanın etkisi bu değişimde büyük rol oynamaktadır. Liderler arasındaki destek azalmış ancak son yıllarda İsrail ile ilişkiler de ciddi şekilde zayıflamıştır. Bu durum Amerika'nın İsrail'e koşulsuz destek vermesiyle de ilişkilidir ve İsrail ile Çin arasındaki mesafeyi artırmıştır.

İsrail-Filistin Çatışmasında Hindistan'ın Rolü ve Beklentisi Nedir?

Hindistan-İsrail ilişkilerinde bir yakınlaşma yaşanmaktadır. ABD'nin Hindistan'a sağladığı katkılar bu yakınlaşmayı desteklemektedir. IMEC projesi, Kuşak ve Yol Girişimi'ne alternatif olarak ortaya çıkmıştır ve sürekli olarak tartışılan bir konu haline gelmiştir. Bu projeye İsrail, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan ve sonrasında Kıbrıs'ın dâhil edilmesi planlanmıştır. Bu kalkınma projesi, İsrail ile Hindistan arasında güvenlik ilişkilerini güçlendirmektedir. Hindistan hükümeti, Keşmir sorunu nedeniyle İsrail'i tamamen destekleyeceğini açıklamıştır. Daha önce doğrudan böyle bir destek verilmemişti. Bunun yanı sıra Hindistan, Gazze'ye yardım göndermiştir. Buradan kendisini yumuşak bir güç olarak gösterme amacı taşıdığı anlaşılmaktadır. Ek olarak Hindistan'ın Batılı devletlerle zayıf ilişkileri bulunmaktaydı. İsrail ile yaşanan yakınlaşma Hindistan için Batıya doğru açılan bir kapı olarak görülmektedir. İsrail-Hindistan ilişkilerinin daha da gelişeceği ve yakınlaşacağı öngörülmektedir.

3. Rusya Perspektifi***İsrail-Filistin Çatışmasında Rusya'nın Rolü ve Beklentisi Nedir?***

Filistin meselesinde Rusya'nın aktif bir rol üstlendiği doğrudur ancak bu rol günümüzde söylemlerle sınırlıdır. Günümüze kadar Rusya'nın izlediği yol, Filistin yanlısı söylemler ile bölgedeki durumu izlediğini ve takip ettiği bildirecek düzeyde kalmıştır. Bahsedilmesi gereken bir ironi ise Ukrayna'da katliam gerçekleştiren bir ülkeden Filistin konusunda medet bekleme durumudur. Ukrayna'da Türkiye'nin ara buluculuğu, Rusya-Türkiye ilişkilerini olumlu yönde etkilemiştir. Filistin-İsrail meselesinde ise iki devletin birlikte hareket etme olasılığı bulunmaktadır.

4. ABD ve Müttefiklerinin Perspektifi***İsrail-Filistin çatışmasında ABD ve müttefiklerinin rolü ve beklentisi nedir?***

Kara harekâtı başladıktan sonra, hava saldırısı sonrasında kara harekâtı gerçekleştirmekte çekinceler yaşanmaktadır. İsrail'de son 9 aydır halk mobilize durumda; 3 Ocak'ta yargı reformu başlatıldı ve bu reform halk arasında ayrışmalara neden oldu. Bu ayrışma orduya da yansımış durumda. Operasyon öncesinde batılı devletlerle sorunlar mevcuttu ancak operasyon bu ilişkileri tamamen değiştirdi.

Ordudaki kırılmaları engellemek için bir seferberlik ilan edilmesi ve kazançlar çok önemli hale gelmiştir. Böylece ordunun içeride harcayacağı enerji dışarıya harcanmaya yöneltilmiştir.

Kara harekâtına ABD'den gelecek tepkiler oldukça önemli olacaktır. Pentagon operasyonun devam etmesi yönünde görüş bildirirken, Dışişleri kayıplar artmadan operasyonun durdurulması yanlısıdır.

5. İran Perspektifi

İsrail-Filistin çatışmasında İran'ın rolü ve beklentisi nedir?

İran, öteden beri Filistin meselesi konusunda en net pozisyonu olan devletlerden birisidir. Bu çerçevede İsrail'in meşruiyetini tamamıyla reddetmekte, İsrail yönetimini Filistin topraklarında işgalci güç/rejim olarak tanımlamaktadır. Bu çerçevede genel olarak Filistin direniş hareketlerine destek vermiştir ve vermeye devam etmektedir. Hatta İran Ortadoğu siyasetini ABD ve İsrail'in bölgesel politikalarına ve yayılmasına karşı direniş siyaseti olduğunu iddia etmektedir. İran'ın Hizbullah ve Hamas'la ilişkileri, Suriye'de Esad rejiminin desteklenmesi, Yemen'de Husilere destek verilmesi hep bu çerçevede değerlendirilmektedir.

İran bir zamanlar FKÖ'yü de aktif şekilde desteklemiş, ancak süreç içinde ilişkileri bozulmuştur. Ancak FKÖ önderliğinde kurulan Filistin Ulusal Yönetimi'nin İsrail ile ilişkileri ve İran'ın Hamas'a aktif desteği nedeniyle ilişkileri sorunludur. İran Hamas'ın en büyük destekçilerinden birisidir. Tahminler farklı olmakla birlikte İran'ın Hamas'a ayda 100-120 milyon dolar aktardığı, Hamas militanlarının askeri eğitimine destek verdiği, hatta Hamas militanlarının füze, roket, drone vb. teknolojileri geliştirme konusunda eğittiği bilinmektedir. İran yalnızca Hamas'ı değil, İslami Cihad ve bir düzine daha küçük militan grubu aktif olarak desteklemektedir.

Filistin direnişine verdiği aktif desteğe karşın İran İsrail'e veya ABD hedeflerine doğrudan saldırı yaparak savaşın cephesini genişletmekten kaçınacaktır. Bunun sebebi İran'ın askeri kapasitesindeki sınırlıklar ile karşı karşıya olduğu ekonomik ve siyasi zorluklardır. Öte yandan İsrail ve ABD de İran'a saldırarak savaşın yayılmasını istememektedir. Nitekim Doğu Akdeniz'de artan Amerikan askeri varlığı İran'a ve müttefiklerini savaşın yayılmasına yol açacak saldırılara karşı caydırıcıdır. Nitekim Amerikan yönetimi İran'ı bu konuda açıkça uyarmıştır. Ancak bu İran'la bağlantılı milis grupların yer yer küçük saldırılarını engellemekten uzaktır. Buna karşılık Amerikan yönetimi ve İsrail de zaman zaman doğrudan İran'ın askeri hedeflerini vurmak yerine söz konusu milislere ve İran'ın Suriye'deki varlıklarına yönelik misilleme veya önleyici amaçla saldırılarda bulunmaktadır.

İran'ın konumu daha netken diğer bölge ülkelerinin Filistin meselesindeki duruşları daha çekingen, korkak ve çaresiz olarak görünmektedir. Hamas'ın eğitim alması ve silahlanması, İran'ın memnuniyetle karşıladığı bir durumdur. İran olmadan direniş destekleyecek bir ülke bulunmamaktadır. Kimin silah sağlayacağı sorusu da önemli bir konudur. Bu durum, Hamas'ın lehine işleyen bir faktör müdür yoksa İran'ın Filistin davasına mı yoksa bölgenin daha da kaosa sürüklenmesine mi hizmet ettiği bir stratejinin sonucu mudur?

İran, Filistin'e destek verme konusunda etkili bir rol oynamaktadır ve bu durum İran'ın bölgedeki politik etkisini artırarak diğer barışçıl çözüm önerilerini zayıflatmaktadır. Filistin'in silahlı mücadelesinde İran'ın tek destekçi olduğu ifade edilmektedir.

Gelenen son durumda İran'ın da Hamas'a krizin geldiği son süreçte destek vermediği ve süreçten uzaklaştığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu süreçten sonra İran ve Hamas arasındaki ilişkiden bahsetmek çok isabetli olmayacaktır.

G. SONUÇ

İsrail, 7 Ekim 2023'ten bu yana Gazze'de soykırım yapmaktadır ve insanlığa karşı suçlar işlemektedir. İsrail sorununun çözümünün 'büyük bir savaş' ya da 'büyük bir barış' ile mümkün olabileceği belirtilmektedir. İsrail'in dini referanslarla beslediği ve eğitimden askeri alana sürekli körüklediği sözde Arz-ı Mev'ud söylemleri nedeniyle İsrail sorunu, sadece Filistin'i, Kudüs'ü ya da Gazze'yi ilgilendiren bir sorun yerine Türkiye'yi de içine alan geniş bir coğrafyayı ilgilendirmektedir. Bu manada İsrail sorunu, Türkiye için bir milli güvenlik sorunu mesabesinde.

Filistin özelinde İsrail sorununun ancak 'iki devletli' bir çözümle kalıcı bir şekilde çözüme kavuşturulabileceği ileri sürülmektedir. İsrail, BMGK'nın Kasım 1967'de almış olduğu 242 sayılı kararını hiçe saymaktadır. İlgili kararın tam olarak uygulanmasıyla İsrail 1967 savaşından önceki topraklara çekilmeli, ilhak sona ermeli, Filistin'in toprak bütünlüğü ve Filistinlilerin geri dönüşü sağlanmalıdır. Öte yandan Müslüman Doğu Devletlerinin liderleri, uluslararası toplum tarafından kabul edilen Kudüs'ün statüsüne aykırı biçimde Trump döneminde alınan ABD İsrail Büyükelçiliğinin Kudüs'e taşınması kararından vazgeçilmesi ve Büyükelçiliğin tekrardan Tel Aviv'e taşınması konusunda Biden yönetimini ikna etmelidir. Zira Trump döneminde alınan kararın, 242 (1967), 252 (1968), 267 (1969), 298 (1971), 338 (1973), 446 (1979), 465 (1980), 476 (1980), 478 (1980), 2334 (2016) sayılı BMGK kararları ile A/RES/72/15(2017) sayılı BM Genel Kurul kararı olmak üzere, Kudüs ve Filistin'in statüsüne ilişkin mevcut tüm uluslararası kararların açık bir ihlali olarak görülmektedir.

Uluslararası hukuk Filistin lehineydi ve uluslararası toplumda Filistin'in ahlaki üstünlüğü kabul görmekteydi. Ancak günümüzde bu durumun değişmeye başladığı söylenebilir. Barış süreçlerini önemsememiz gerektiği bir gerçektir. Barış süreçlerinin sekteye uğraması genellikle İsrail ve ABD yöneticilerinin tutumlarından kaynaklanmaktadır. Clinton döneminde de Filistin meselesi kritik olmuştur. Bu dönemde Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) İsrail'i tanımış ancak karşılığında bir şey elde edilememiştir.

Yakın gelecekte barış gözükmemektedir. Tarafların birbiri ile diyalog kurabileceği bir ortam oluşturulmalıdır. Ancak yayılmacı İsrail'in durdurulmasının ve gasp ettiği toprakları geri vermesinin çok zor olduğu ortadadır. Problem artık 1990'lardaki sorunların ötesine geçmiştir. Artık tek mesele sadece Kudüs değil, İsrail'in yayılmasıdır. Filistinliler için Batı yakasında belli noktalarda güvenlik problemleri bulunmaktadır. Batı yakasında sınır ortadan kalkmış durumdadır. Müzakere edilmeyeceği anlaşılmakta ve çözüm için askeri bir çözümün gerekli olacağı düşünülmektedir.

Filistin sorununun askeri olarak çözülmesi ve silahlı mücadele yoluna gidilmesi görüşüne karşın uluslararası hukuk yoluyla tanınma ve diplomatik çözüm önerileri de bulunmaktadır. Filistin Ulusal Yönetimi, Hamas destekçileri ve diğer küçük gruplar arasında farklı görüşler mevcuttur.

Gelinen noktada Ortadoğu'daki aktörlerin İsrail'e dönük kırmızı çizgilerini net bir şekilde çizdiğini söylemek zordur. Yani İsrail bu konuda bir teşebbüsü olursa saldırılacaktır diye bir değerlendirme ortaya konulmadı. Dolayısıyla Gazze'de operasyonları devam eden İsrail'e karşı bölge ülkelerinin daha fazla angajmana girmesi beklenmemektedir.

Batı desteğine ilaveten İsrail sorununun en kritik yönü İsrail'in nükleer silah kapasitesidir. İsrail'in nükleer silah kapasitesi hem İsrail sorununun çözümünü imkânsızlaştırmakta hem de İsrail'in bölgedeki sorumsuz ve yayılmacı emellerine güç vermektedir. Bütün Ortadoğu'da nükleerleşmeye yol açacak ve Ortadoğu'nun geleceğini tehlikeye atacak bu durum için uluslararası hukuk ve uluslararası organizasyonlar nezdinde girişimlerde bulunulmalı, İsrail'in nükleer gücünün kontrol altına alınması sağlanmalıdır.

Filistin'de uzun yıllar boyunca ve güncel olarak Gazze'de yaşananların önemli bir sebebi İslam dünyasında siyasi, ekonomik ve askeri birliğin sağlanamamış olmasıdır. Bir koalisyon halinde hareket eden İsrail ve batılı güçlere karşı tek tek ülkelerin karşı koymasının olumlu sonuçlar doğurması ihtimali düşüktür. Bu manada atılması gereken en önemli adım; dengeli bir yumuşak, sert ve akıllı güç karışımında İslam dünyası siyasi, ekonomik ve güvenlik birliğinin sağlanmasıdır.

Filistin, Türkiye'nin denizden komşusudur. Filistin'in uluslararası kimliğini güçlendirmek için Türkiye ile Libya arasında yapılan deniz yetki alanları sınırlandırma anlaşmasının simetriği Filistin ile de yapılabilir. Bu antlaşma yapılırsa hem Filistin'in elinde Gazze Şeridi'ne dair hukuki bir belge olacaktır, hem de Türkiye de 5000 kilometrekareye yakın deniz alanı kazanacaktır. Böylece Filistin ise kara ülkesinden çok daha fazla olan 8510 kilometrekarelik bir deniz ülkesi kazanacaktır. Böyle bir anlaşma Türkiye'nin Yunan-Rum oyununu Doğu Akdeniz'de bozması yönünden de çok faydalı olacaktır.



T.C. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ULİSA)

Adres : Güvenevler Mah. Cinnah Cad. No: 16
Çankaya/ ANKARA
Tel : 0(312)906-1313
e-posta : ulisa@aybu.edu.tr
Web Sayfası : www.aybu.edu.tr/yulisa

Raporda belirtilen görüşler çalıştay katılımcılarına aittir. AYBÜ'nün ya da ULİSA'nın görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.